

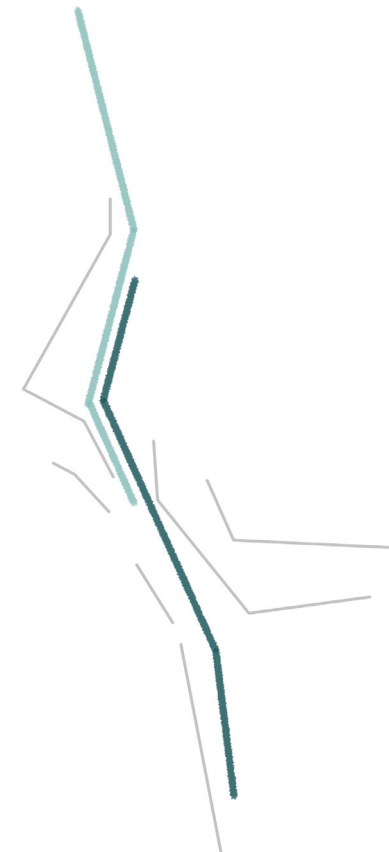

ιαματικό νερό

και

φυσικό τοπίο

δύο διαδρομές παράλληλες

ιαματικό νερό
και
φυσικό τοπίο
δύο διαδρομές παράλληλες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΣΑΡΑ-ΕΛΠΙΔΑ ΤΣΟΥΒΑΛΛΑ

επιβλέπων: Τάσης Παπαϊωάννου

ΙΟΥΛΙΟΣ 2016

Περιεχόμενα

εισαγωγή 6

αενότητα 8

Η Κως στο χάρτη της Ελλάδας.....	10
Πολεοδομικά διαγράμματα.....	12
Φυσικό περιβάλλον.....	13
Όρος Δίκαιος.....	15
Ιαματικά Λουτρά στην Κω.....	20
Εγκαταστάσεις Υγιεινής στην Κω.....	21
Τουρισμός στην Κω.....	22
Σενάριο Παρέμβασης.....	24
Παρέμβαση Πολεοδομικής Κλίμακας.....	26
Μακέτα κλίμακας 1 2000.....	28

βενότητα 30

Προσβασιμότητα.....	32
Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης.....	34
Άξονες παρέμβασης.....	43
Κτιριολογικό πρόγραμμα.....	44
Κεντρική ιδέα.....	46
Παραδείγματα - αναφορές.....	49
Μακέτες κλίμακας 1 500.....	50

γενότητα 54

Τοπογραφικό - κλίμακα 1 200.....	56
Κατόψεις - κλίμακα 1 100.....	58
Όψη - κλίμακα 1 100.....	62
Τομές - κλίμακα 1 100.....	64
Εγκάρσιες τομές - κλίμακα 1 100.....	68
Απεικονίσεις εσωτερικού.....	72
Μακέτα κλίμακας 1 100.....	74

βιβλιογραφία 78

Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται το σχεδιασμό εγκαταστάσεων ιαματικών λουτρών στην περιοχή της Εμπρός Θέρμης στην Κω με στόχο την αξιοποίηση των ιαματικών ιδιοτήτων της ομώνυμης πηγής, τα νερά της οποίας αναβλύζουν στην περιοχή. Βασικός γνώμονας σχεδιασμού είναι η διαχείριση μιας υφιστάμενης κατάστασης που δημιουργείται σε μια περιοχή τουριστικού ενδιαφέροντος.

Σημαντική επιρροή για την επιλογή του θέματος άσκησαν ορισμένοι ευρύτεροι προβληματισμοί γύρω από τις μορφές ανάπτυξης του τουρισμού που αφορούν τόσο στην Κω όσο και σε πολλά άλλα ελληνικά νησιά. Θεωρώντας δεδομένη την επικράτηση της μαζικής μορφής τουρισμού, ενώ γνωρίζοντας παράλληλα το αντίκτυπο που επιφέρει σε πολλαπλά επίπεδα, από την οικονομία του τόπου ως τις επιπτώσεις στο ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον, διερευνώνται νέες μορφές ανάπτυξης του τουρισμού οι οποίες αξιοποιούν τα φυσικά χαρακτηριστικά του τόπου, προτείνοντας χωρικές μορφές ανάλογης κλίμακας οι οποίες εντάσσονται αρμονικά στο εκάστοτε περιβάλλον. Επιλέγοντας λοιπόν το συγκεκριμένο θέμα, επιχειρείται μια επέμβαση σε χωρικό επίπεδο που έχει ως απώτερο στόχο να δημιουργήσει ουσιαστικά έναν πόλο τουριστικής έλξης, ριζικά διαφοροποιημένο από τα σημερινά πρότυπα.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο συγκεκριμένος στόχος, μεθοδολογικά η εργασία πραγματοποιείται σε στάδια. Σε πρώτο επίπεδο γίνεται μια πολεοδομική ανάλυση της ευρύτερης

περιοχής ώστε αυτή να αξιοποιηθεί ως ένα δυναμικό σύνολο και όχι ως ένα απομονωμένο κομμάτι. Σε αυτό το σημείο προσδιορίζονται και οι βασικοί στόχοι ανάπτυξης της περιοχής επέμβασης που πρόκειται να αποτελέσει σημείο ενδιαφέροντος διττής σημασίας, προσελκύοντας επισκέπτες που επιθυμούν να επωφεληθούν των θεραπευτικών ιδιοτήτων της ιαματικής πηγής αλλά ταυτόχρονα και εκείνους που επισκέπτονται την πηγή ως ένα σημείο ιδιαίτερου φυσικού ενδιαφέροντος μέρος ενός ξεχωριστού τοπίου. Με αυτόν τον τρόπο ενεργοποιούνται δύο πεδία του εναλλακτικού τουρισμού που ως τώρα είναι άγνωστα στο νησί, αυτά του ιαματικού τουρισμού και οικοτουρισμού.

Το κτίριο αποτελεί τη χωρική έκφραση αυτού του διττού λειτουργικού σκοπού επιδιώκοντας παράλληλα την αρμονική ένταξη του στο τοπίο. Επιπλέον, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην αξιοποίηση των φυσικών γνωρισμάτων της περιοχής, όπως του χειμάρρου, το νερό του οποίου αναβλύζει στο σημείο σύγκλισης των δύο πρानών. Η ροή του νερού κατευθύνει και τη βασική χάραξη ενός μπετονένιου τοιχείου το οποίο ορίζει δύο παράλληλες διαδρομές. Σκοπός είναι, ο επισκέπτης, είτε ερχόμενος από την προβλήτα είτε από το μονοπάτι να βιώσει τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του τόπου, κινούμενος κατά μήκος ενός γραμμικού άξονα παρατηρώντας ταυτόχρονα την ανάπτυξη του νερού. Εκατέρωθεν του άξονα της κίνησης εντάσσονται οι λειτουργίες του κτιριακού συγκροτήματος σε μεγάλο βαθμό υπόσκαφα. Ελαφριά μεταλλικά στοιχεία πραγματοποιούν τη σύνδεση μεταξύ των δύο χωρικών ενοτήτων που εντοπίζονται εκατέρωθεν του χειμάρρου.

αιερότητα

πολεοδομική
ανάλυση

Γεωγραφικά, το νησί της Κω εντοπίζεται στο νοτιοανατολικό Αιγαίο, απέχει τέσσερα μίλια από την Τουρκία και ανήκει στα Δωδεκάνησα.

Βρίσκεται στην απόληξη του ηφαιστειακού τόξου του νοτίου Αιγαίου, κατά μήκος του οποίου εμφανίζεται ηφαιστειακή δραστηριότητα. Η δραστηριότητα αυτή επηρεάζει τα πετρώματα και τη μορφολογία του τοπίου προσδίδοντας στον κάθε ένα από τους συγκεκριμένους τόπους ιδιαίτερο χαρακτήρα.

ηφαιστειακό τόξο νοτίου αιγαίου |

Η ηφαιστειακή δραστηριότητα είναι βασικός παράγοντας ύπαρξης των ιαματικών νερών. Στην Ελλάδα υπάρχουν πάνω από 200 ιαματικές πηγές. Η διαχείρισή τους ανήκει στον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.), ο οποίος είναι και ο αρμόδιος οργανισμός για τη λειτουργία τους. Σε χρήση βρίσκονται περίπου 70 από τις ιαματικές πηγές, ενώ πραγματοποιούνται προσπάθειες ώστε να λειτουργήσουν ορισμένες από αυτές που παραμένουν αναξιοποίητες.

| ιαματικές πηγές στην Ελλάδα

Η Κως έχει πληθυσμό 33.388 κατοίκους. Αποτελεί το τρίτο μεγαλύτερο, σε έκταση, νησί της Δωδεκανήσου ακολουθώντας τη Ρόδο και την Κάρπαθο και δεύτερο σε πληθυσμό μετά τη Ρόδο. Το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού συγκεντρώνεται στην πρωτεύουσα του νησιού, τον οικισμό της **Κω**. Άλλους σημαντικούς οικισμούς αποτελούν η **Ανταμάχεια**, η **Καρδάμαινα** και η **Κέφαλος**.

οικισμοί |

Ένας βασικός οδικός άξονας συνδέει την πρωτεύουσα με τους υπόλοιπους οικισμούς και το αεροδρόμιο του νησιού. Δευτερεύουσες οδικές αρτηρίες λειτουργούν συμπληρωματικά με αυτόν.

οδικό δίκτυο |

Ένα από τα βασικά γνωρίσματα του νησιού αποτελεί η ιδιαιτερότητα και ο πλούτος του φυσικού περιβάλλοντος. Αποτελεί αφορμή ώστε το νησί να κατοικείται αδιάκοπτα 6000 συνεχόμενα έτη, να αποτελεί ιστορικά σημαντικό σημείο ενδιαφέροντος και εξουσίας, αλλά και να εξελιχθεί το νησί της Κω ανά τους αιώνες σε βασικό πόλο έλξης τουριστικού ενδιαφέροντος.

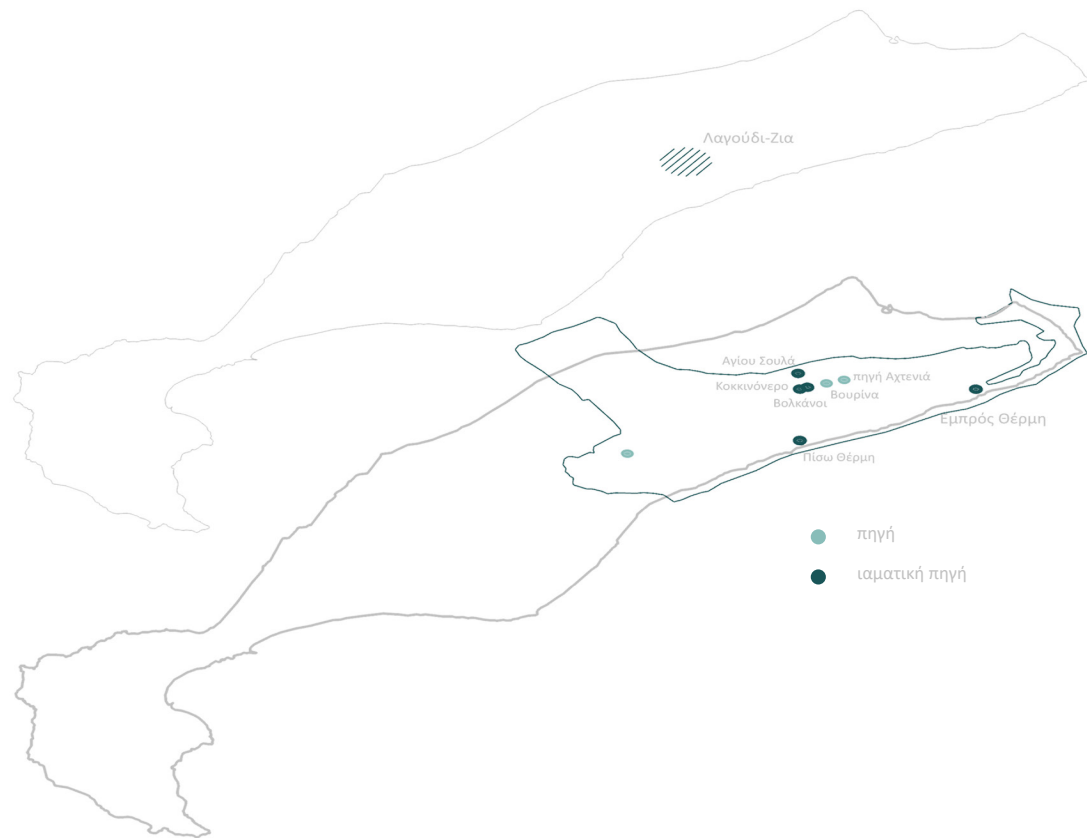
Τα χαρακτηρισμένα καταφύγια άγριας ζωής του νησιού περιλαμβάνουν τις καταγεγραμμένες στο χάρτη περιοχές.

| καταφύγια άγριας ζωής

Η περιοχή "Ακρωτήριο Λούρος-Λίμνη Ψαλίδι-Όρος Δίκαιος" συμπεριλαμβάνεται στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000. Βρίσκεται στην ανατολική Κω και επεκτείνεται προς τα βόρεια μέχρι τα θαλάσσια αλίπεδα (Αλυκή). Η θαλάσσια έκταση της περιοχής οριοθετείται από την ισοβαθή των 50 m.

| προστατευόμενη περιοχή natura

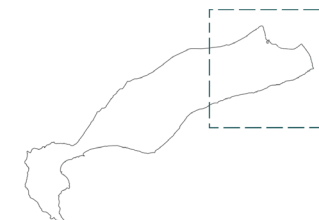

Ο οικισμός Λαγούδι-Ζια αποτελεί το υψηλότερο κατοικημένο τμήμα του νησιού. Έχει χαρακτηριστεί ως τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλους.

τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους |

Στην Κω ανέκαθεν υπήρχε άφθονο νερό, τόσο πόσιμο όσο αρδευτικό και ιαματικό. Στο νερό άλλωστε οφείλεται η γονιμότητα του εδάφους και ο ιδιαίτερος γεωμορφολογικός χαρακτήρας του νησιού. Τα αποθέματα υπόγειων νερών εντοπίζονται κυρίως στο κεντρικό τμήμα του νησιού, στο όρος Δίκαιος, αλλά και στους νότιους πρόποδες του.

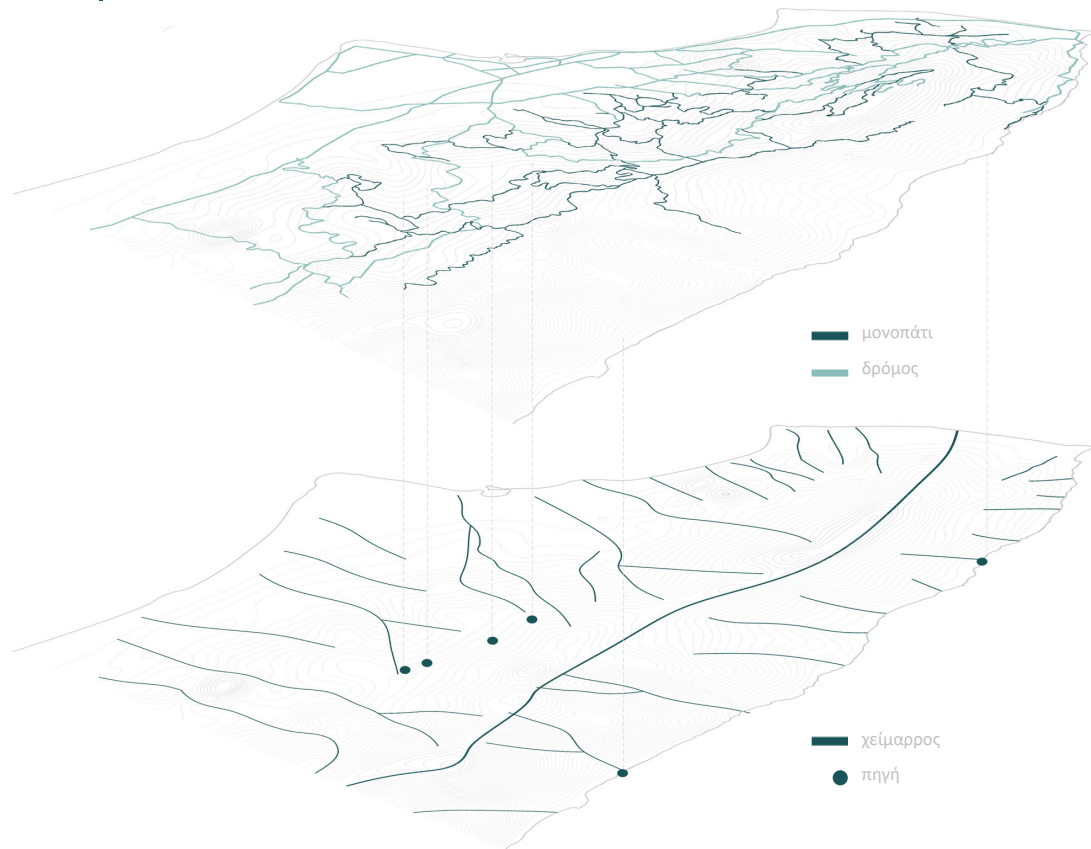
πηγές |

Το όρος Δίκαιος γνωστό και ως Ωρομέδων είναι το ψηλότερο βουνό της Κω με μέγιστο υψόμετρο 846 μ. Καταλαμβάνει μεγάλο τμήμα της επιφάνειας του νησιού και έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην δημιουργία και εξέλιξη οικισμών, στη διαμόρφωση του οδικού δικτύου και κατά επέκταση στο χαρακτήρα του νησιού.

Επίσης περιλαμβάνει τα σημαντικότερα στοιχεία της χλωρίδας και της πανίδας της ευρύτερης περιοχής.

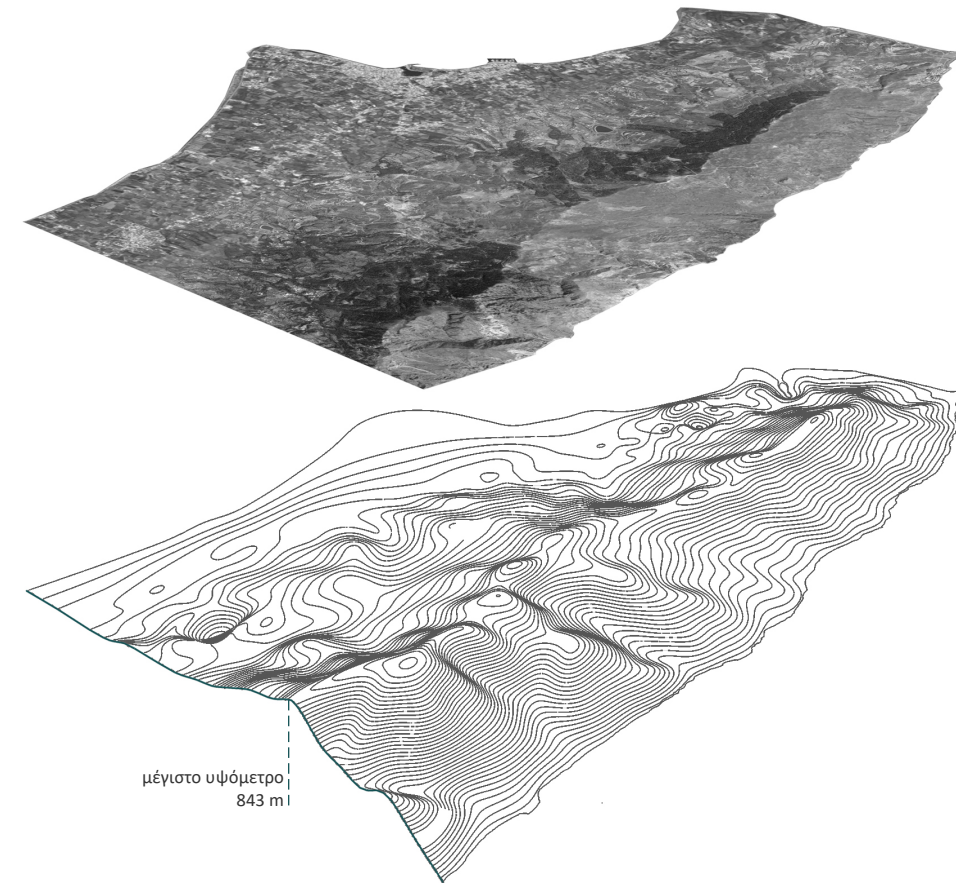

Η μοναδικότητα του φυσικού τοπίου, η ύπαρξη σπάνιων οικοσυστημάτων, όπως πτηνά, αλλά και τα πολλαπλά σημεία ανenόχλητης θέασης, όπως το εκκλησάκι του Χριστού και το φαράγγι του Χριστού έχουν ευνοήσει τη δημιουργία μονοπατιών για οικοτουρίστες.

μονοπάτια |

Στην Κω δεν υπάρχουν μεγάλα ποτάμια, αλλά μια σειρά από **χειμάρρους** κατά μήκος της ακτογραμμής, οι οποίοι λειτουργούν κατά την περίοδο των βροχοπτώσεων. Έχουν διεύθυνση κάθετη ως προς τον κεντρικό υδροκρίτη του νησιού. Επίσης, στις παρυφές και στην κορυφή του όρους εντοπίζονται πηγές με πόσιμο, αρδευτικό και ιαματικό νερό.

νερό |

Τα **δάση κυπαρισσιού** καταλαμβάνουν μεγάλες εκτάσεις στο όρος Δίκαιος και αποτελούν ένα επιβλητικό χαρακτηριστικό γνώρισμα του βουνού. Εξαπλώνονται από τα κατώτερα μέχρι τα ανώτερα υψόμετρα του όρους. Έχουν πολύ καλή ανάπτυξη και σχηματίζουν συμπαγείς συστάδες με μεγάλη εδαφοκάλυψη στα χαμηλότερα και μέσα υψόμετρα. Στις επικλινείς και πετρώδεις πλαγιές έχουν μικρότερη φυτοκάλυψη και μικρότερο ύψος. Στα μεγαλύτερα υψόμετρα το έδαφος συντίθεται από **ασβεστολιθικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση**.

| βλάστηση

Παρατηρείται μια σαφής ασυμμετρία στην κατανομή των υψομέτρων. Νότια της κορυφογραμμής και σε απόσταση το πολύ 2 χλμ. το όρος έχει μεγάλη κλίση πρανών προς τη θάλασσα. Αντίθετα, η απόσταση ανάμεσα στην κορυφογραμμή και την ακτή βορείως του άξονα του όρους είναι 6-7 χλμ.

| ανάγλυφο

"Ψυχήσιν θάνατος ύδωρ γενέσθαι,
ύδατι δε θάνατος γην γενέσθαι, εκ
γης δε ύδωρ γίνεται, εξ ύδατος δε
ψυχή"
Ηράκλειτος, 544-484 π.Χ.
Ίων φιλόσοφος

45°C

25-35 m³/h

μεγάλη περιεκτικότητα σε
άλατα ασβεστίου, νατρίου
μαγνησίου, χλωρίου, καλίου
και ανθρακικού οξέως

ρευματικά, αρθριτικά και
δερματικά νοσήματα

διώροφο κτίσμα της
δεκαετίας του 1950

εμπρός θέρμη

θερμές μεταλλικές πηγές

46°C

6 m³/h

χλωριονατριούχα,
οξυανθρακικά με παρουσία
χλωριούχου ασβεστίου και
ενώσεων σιδήρου

ηπατικές ασθένειες, χολοκυστίδα,
χρόνια εντεροκολίτιδα

ίχνη πιθανής εκμετάλλευσης
ρωμαϊκής περιόδου

πίσω θέρμη

υπόθερμες μεταλλικές πηγές

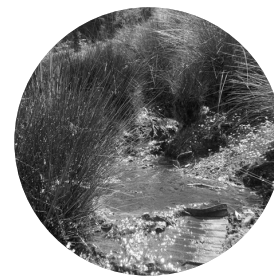
23°C

ακρατοθήρμη, περιέχει σε
μικρή ποσότητα στερεά ή
αέρια συστατικά

ίχνη διακλαδώσεων που
διοχέτευαν το νερό στο τρίτο
άνδηρο του Ασκληπιείου

αγίου σουλά

ψυχρές μεταλλικές πηγές

22°C

υδροανθρακική οξυπηγή
τόνωση μυϊκού συστήματος
εντερικού σωλήνα,
διευκόλυνση απορροφήσεως
τροφών, αδενοπάθειες

κοκκινόνερο

ψυχρές μεταλλικές πηγές

16°C

θειούχα νερά με γκρίζα
βορβορώδη όψη

δερματοπάθειες,
ρευματισμοί, αρθριτικά,
νευραλγίες

βολκάνοι

Αποτελεί αδιαμφισβήτητα ένα από
τα σημαντικότερα μνημεία, άρρηκτα
συνδεδεμένο με την ιστορία του νησιού.
Τα ασκληπιεία αποτελούσαν
ταυτόχρονα θρησκευτικά και
θεραπευτικά κέντρα, και χτίζονταν
συνήθως κοντά σε πηγές.

ασκληπιείο

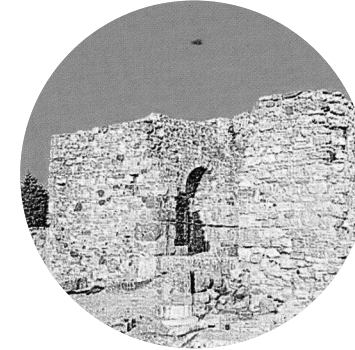
αρχαιότητα ελληνιστική περίοδος

Οι θέρμες αποτελούν εγκαταστάσεις
υγιεινής κατά παράδοση των ρωμαϊκών
χρόνων. Στην πόλη της Κω σώζονται
μεταξύ άλλων οι Κεντρικές Θέρμες οι
Θέρμες του Αμυγδαλώνα καθώς και τα
υπόκαυστα των θερμών.

θέρμες του αμυγδαλώνα

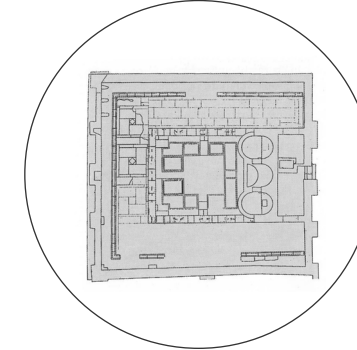
ρωμαϊκή περίοδος βυζάντιο

Σε συνδυασμό με τις Θέρμες
λειτούργουσε κατά την ίδια χρονική
περίοδο και η Forica των θερμών ή
το Νυμφαίο. Είχε χρήση δημόσιων
αποχωρητηρίων.

νυμφαίο

ιωαννίτες ιππότες
1314-1523

Τα τουρκικά λουτρά αποτέλεσαν κατά
την περίοδο της τουρκοκρατίας στην Κω
αναποσπαστό κομμάτι της καθημερινής
ζωής στην πόλη.

χαμάμ

τουρκοκρατία
1523-1912
ιταλοκρατία
1912-1943
ελληνική διοίκηση
1943-

αφίξεις μη κατοίκων
στην Ελλάδα

	2012	2013	2014
αεροπορικά	10.992.903	12.302.448	14.057.215
συνολικά	15.517.621	17.917.580	22.033.462

αφίξεις μη κατοίκων
στην Κω

αεροπορικά	803.290	929.664	1.011.876
------------	---------	---------	-----------

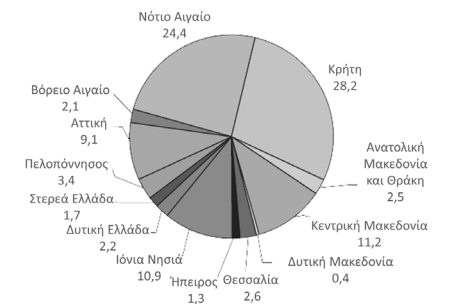
πηγή: δήμος Κω

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	0	0	0
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	0	0	0
ΜΑΡΤΙΟΣ	1.646	1.766	1.117
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	17.458	19.498	23.688
ΜΑΙΟΣ	92.735	112.801	122.057
ΙΟΥΝΙΟΣ	144.812	168.835	179.476
ΙΟΥΛΙΟΣ	184.270	205.421	225.357
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	185.547	203.820	225.534
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	138.254	156.895	167.123
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	38.527	57.579	67.445
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	41	41	79

αφίξεις στην Κω
ανά μήνα

πηγή: δήμος Κω

2012 2013 2014

ποσοστιαία κατανομή διανυκτερεύσεων αλλοδαπών σε καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ
πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, "ΕΛΛΑΣ με Αριθμούς", Ιούλιος - Σεπτέμβριος 2015, σελ. 155

ΑΓΓΛΙΑ	186881	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	4087
ΑΥΣΤΡΙΑ	48734	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	5290
ΒΕΛΓΙΟ	122761	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	85559
ΓΑΛΛΙΑ	3474	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	7127
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	140836	ΠΟΛΩΝΙΑ	6761
ΔΑΝΙΑ	11022	ΡΩΣΙΑ	2975
ΕΛΒΕΤΙΑ	36238	ΣΛΟΒΕΝΙΑ	5304
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	2602	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	5394
ΙΣΡΑΗΛ	4659	ΣΟΥΗΔΙΑ	3627
ΚΥΠΡΟΣ	833	ΤΣΕΧΙΑ	12768
ΙΤΑΛΙΑ	47680	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	6919

αφίξεις ανα εθνικότητα στην Κω (2006) πηγή: δήμος Κω

επισκεψιμότητα

Ο τουρισμός στην Κω έχει εποχιακό χαρακτήρα. Η μεγαλύτερη επισκεψιμότητα σημειώνεται κατά τους μήνες του Ιουλίου και του Αυγούστου, ενώ η τουριστική περίοδος διαρκεί από το Μάιο μέχρι τον Οκτώβριο.

εποχικότητα

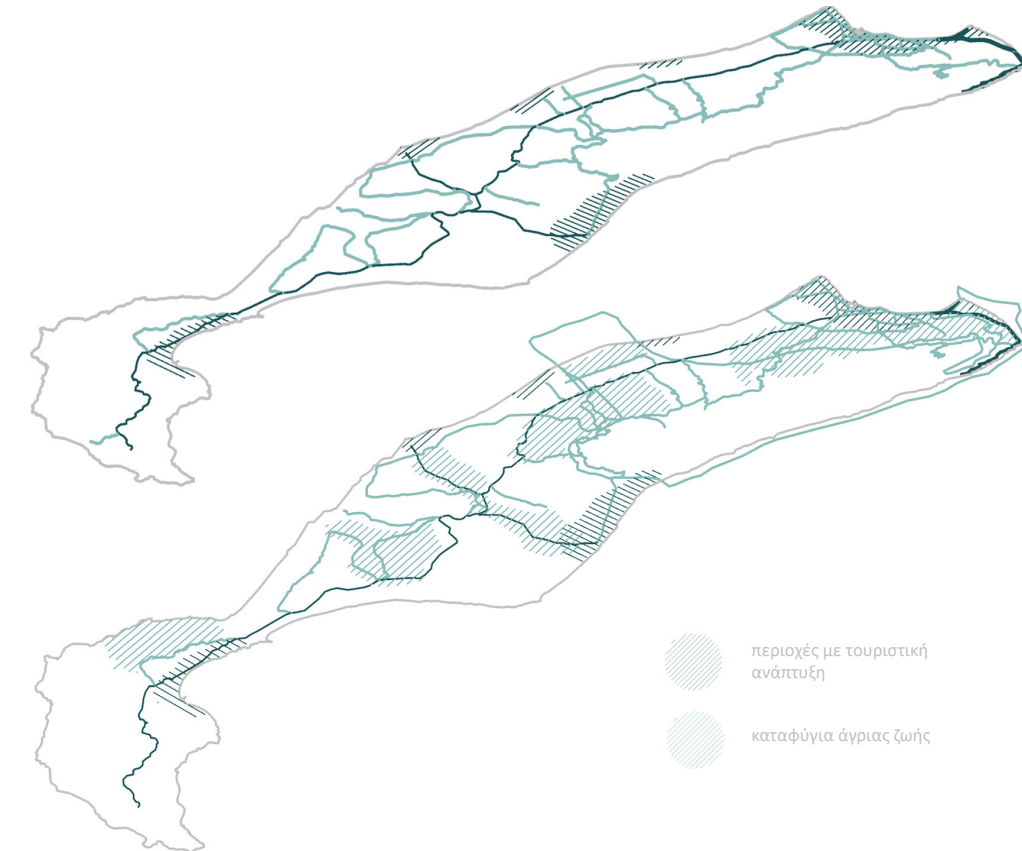
	μονάδες	δωμάτια	κλίνες
ΚΑΡΔΑΜΑΙΝΑ	51	3866	7991
ΚΕΦΑΛΟΣ	12	771	1433
ΜΑΣΤΙΧΑΡΙ	18	2198	4773
Συν.Δ. ΗΡΑΚΛΕΙΔΩΝ	81	6835	14197
ΜΑΡΜΑΡΙ	20	2118	4744
ΤΙΓΚΑΚΙ	35	1764	3654
Συν.Δ. ΔΙΚΑΙΟΥ	55	3882	8398
ΚΩΣ (πόλη)	83	3017	6073
ΛΑΜΠΗ	29	2226	4460
ΨΑΛΙΔΙ	25	4015	8645
Συν. Δ. ΚΩ	137	9258	19178
Συν. ΝΗΣΙΟΥ	273	19975	41773

πηγή: ΚΩΣ, Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Αιγαίου, 2006, σελ. 26

τουριστικές υποδομές

Οι τουριστικές υποδομές του νησιού αφορούν κυρίως μεγάλες κτιριακές εγκαταστάσεις ξενοδοχειακών μονάδων. Εντοπίζονται κυρίως κατά μήκος της ζώνης του παραλιακού μετώπου και συχνά ταυτίζονται με τις περιοχές περιβαλλοντολογικού ενδιαφέροντος, εφόσον δεν υπάρχει μέριμνα από σχετικούς φορείς οι οποίοι προστατεύουν τις εν λόγω περιοχές.

τουρισμός και περιβάλλον

Η ιδιαίτερη ταυτότητα και ο χαρακτήρας του νησιού της Κω όπως αυτός έχει προκύψει από την αρχαιότητα έως σήμερα, με στοιχεία του αρχαιοελληνικού πολιτισμού αλλά και των μετέπειτα κατακτητών, σε συνδυασμό με το φυσικό πλούτο, έχουν αποτελέσει σημαντικά αίτια ώστε να αποτελέσει **ισχυρό πόλο έλξης τουρισμού** και να κατατάσσεται στην πέμπτη θέση δημοφιλέστερου προορισμού στον ελλαδικό χώρο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο τουρισμός να αποτελεί τον επικερδέστερο παραγωγικό τομέα του νησιού ενώ τα περισσότερα επαγγέλματα συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με αυτόν.

Η εμπορευματοποίηση και ο **μαζική μορφή** που χαρακτηρίζει πλέον τον τουρισμό δρα σε βάρος της ταυτότητας και των ιδιαίτερων στοιχείων που συνετέλεσαν στην ανάπτυξή του. Το φυσικό περιβάλλον υποβαθμίζεται από τη δημιουργία μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων, ενώ παράλληλα η τοπική οικονομία πλήττεται από το καθιερωμένο πακέτο "*all inclusive*", το οποίο παρέχει στον επισκέπτη ένα οικονομικό σύνολο υπηρεσιών εντός του χώρου του ξενοδοχείου.

τουρισμός και
εναλλακτικός τουρισμός |

Αδιαμφισβήτητα λοιπόν, απαιτείται μια αλλαγή στην προσέγγιση του τουρισμού που θα έχει ως στόχο αφενός την προστασία του φυσικού πλούτου και αφετέρου την ανάκαμψη της τοπικής οικονομίας. Σαφώς, η ιδιαίτερη πολιτισμική ταυτότητα και η φυσική ομορφιά αποτελούν σημαντικά κριτήρια ώστε η Κως να μπορέσει να αποτελέσει πόλο έλξης για **εναλλακτικές μορφές τουρισμού**. Ένας τομέας που έως τώρα παραμένει αναξιοποίητος.

"Ο εναλλακτικός τουρισμός περιλαμβάνει το σύνολο των τουριστικών υπηρεσιών, οι οποίες διακρίνονται ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες, τις προτιμήσεις και τα κίνητρα των τουριστών, απευθύνονται σε ένα εξειδικευμένο κοινό, τηρούν τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και συμβάλλουν στην άμβλυνση της εποχικότητας της τουριστικής ζήτησης."

Στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας, η οποία επικεντρώνεται χωρικά στην πηγή της Εμπρός Θέρμης, προτείνεται, με γνώμονα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της περιοχής να ενεργοποιηθούν **παράλληλα δυο θεματικοί άξονες εναλλακτικού τουρισμού**. Αυτοί είναι, ο **οικοτουρισμός**, αξιοποιώντας τον ορεινό όγκο που γειτνιάζει με την περιοχή και ο **ιαματικός τουρισμός** αξιοποιώντας την πηγή και τις θεραπευτικές ιδιότητες της.

"Αποτελεί μια μορφή τουρισμού που συνδέεται με διάφορες μορφές τουριστικής δραστηριότητες στη φύση. Αναπτύσσεται σε οικολογικά αξιόλογες περιοχές και επί το πλείστον περιοχές θεσμοθετημένης περιβαλλοντολογικής προστασίας, και εμπειρεύει δραστηριότητες που μπορεί να έχουν εκπαιδευτικό και επιστημονικό χαρακτήρα."

οικοτουρισμός |

"Ο ιαματικός τουρισμός αποτελεί εναλλακτική μορφή τουρισμού και έχει ως σκοπό τη χρησιμοποίηση των ιαματικών πηγών για θεραπευτικούς ή προληπτικούς λόγους."

ιαματικός τουρισμός |

Προτείνεται η σύνδεση πηγών δια θαλάσσης ώστε να αποκατασταθεί το ζήτημα της δύσκολης ή αδύνατης πρόσβασης στις ιαματικές πηγές. Παράλληλα θα ενεργοποιηθεί η ζώνη του παραλιακού μετώπου που παραμένει στο μεγαλύτερο βαθμό αναξιοποίητη.

σύνδεση πηγών δια θαλάσσης |

πρόσβαση στις
ιαματικές πηγές

ενεργοποίηση
παραλιακού μετώπου

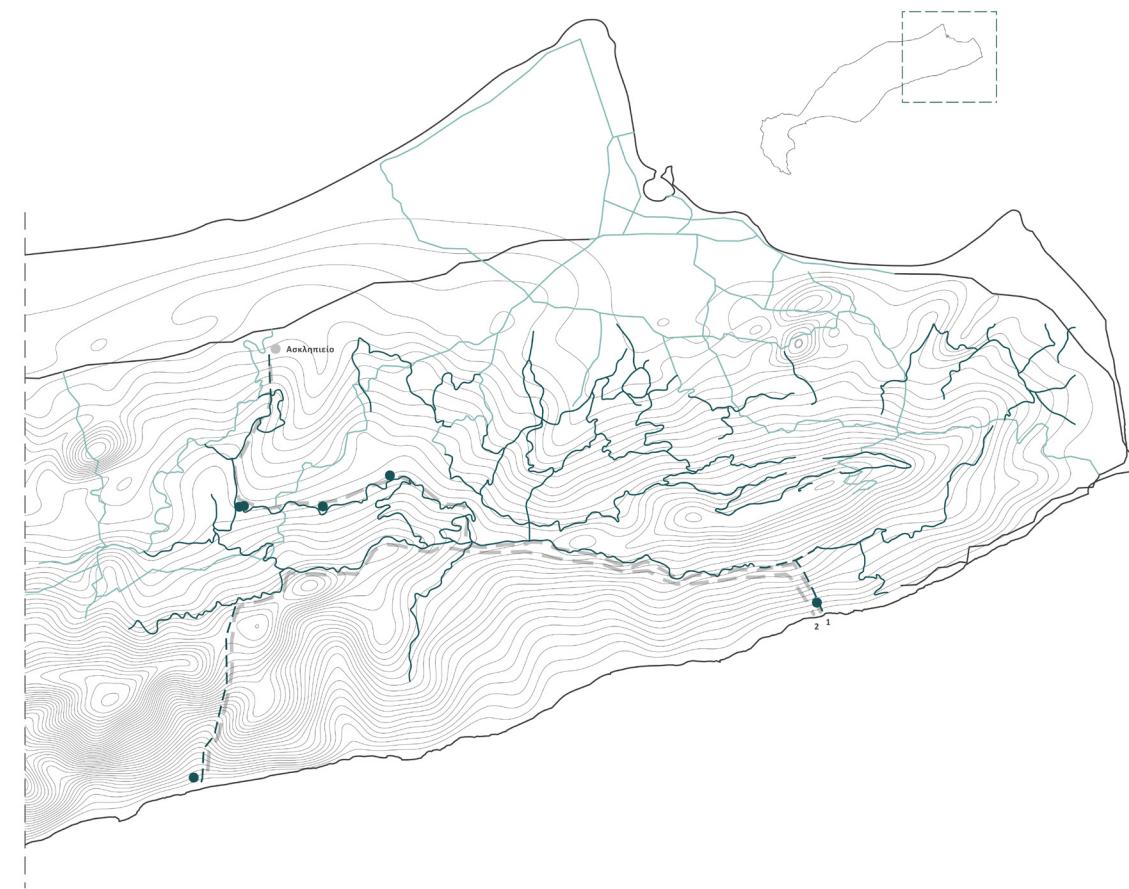

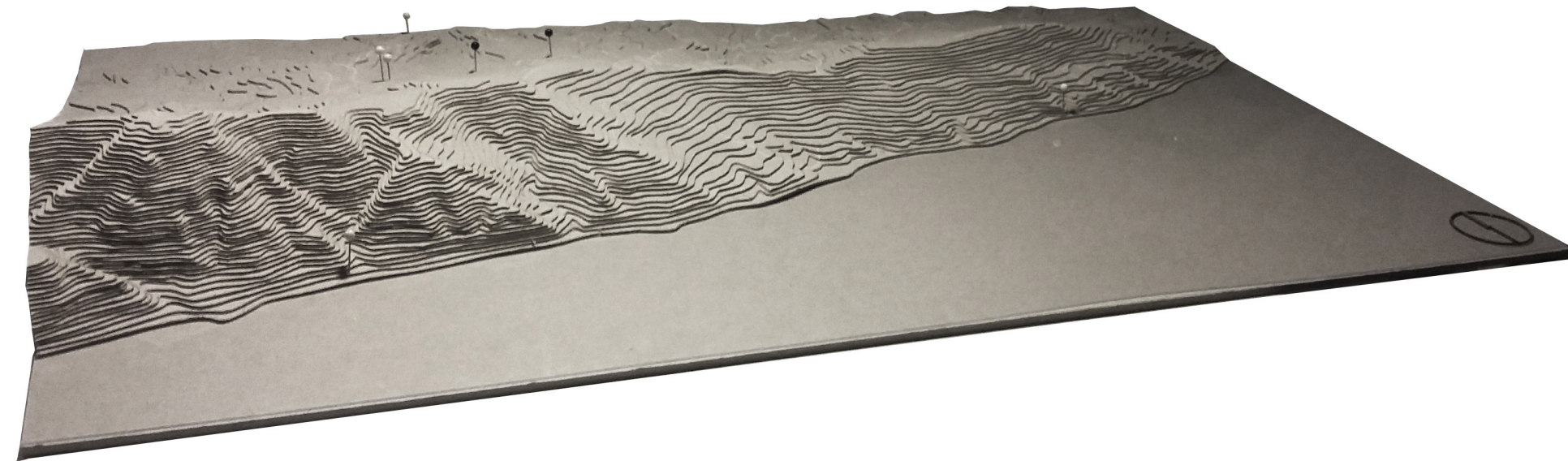
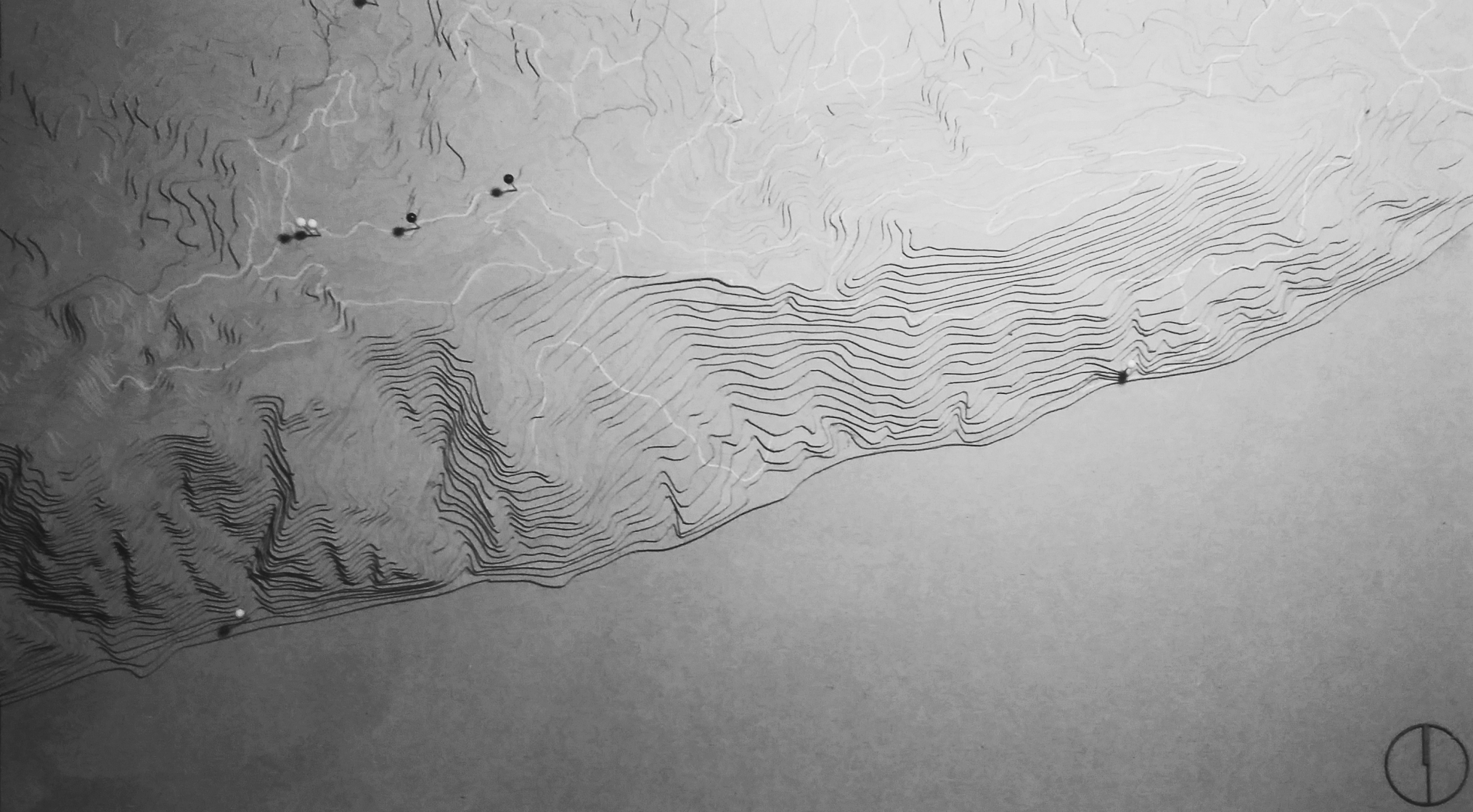
οικοδιαδρομή 1
11 χλμ.
Εμπρός Θέρμη-
Ασκληπείο

οικοδιαδρομή 2
10,5 χλμ.
Εμπρός Θέρμη-
Πίσω Θέρμη

- βασικό οδικό δίκτυο
- δευτερεύων οδικό δίκτυο
- μονοπάτι
- προτεινόμενο μονοπάτι
- προτεινόμενη διαδρομή

| δίκτυο μονοπατιών

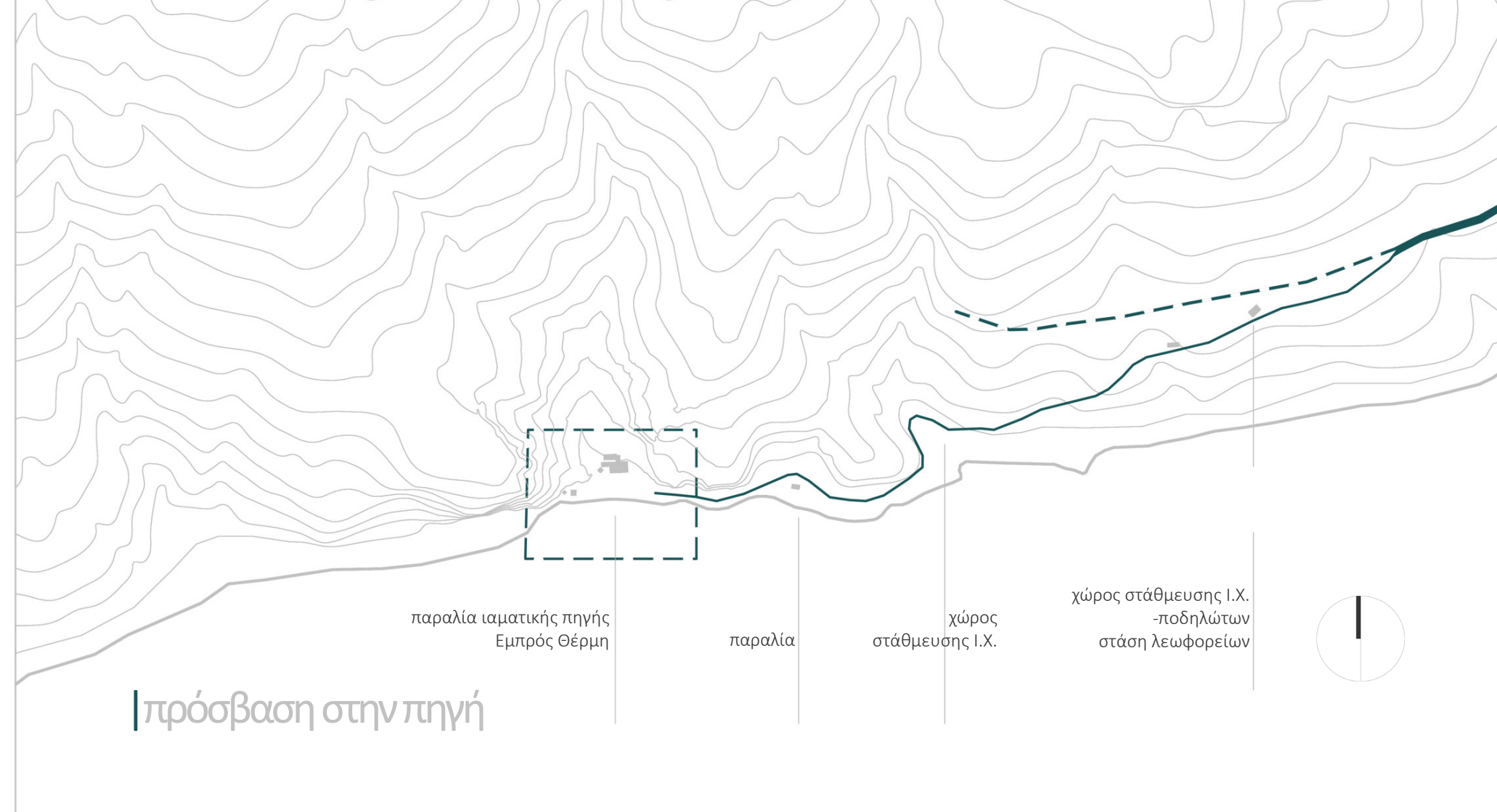

βενότητα

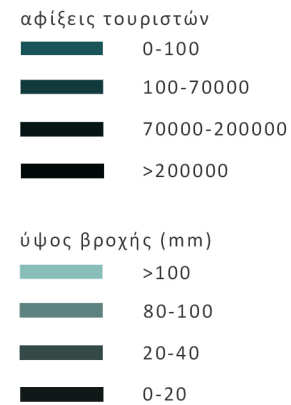
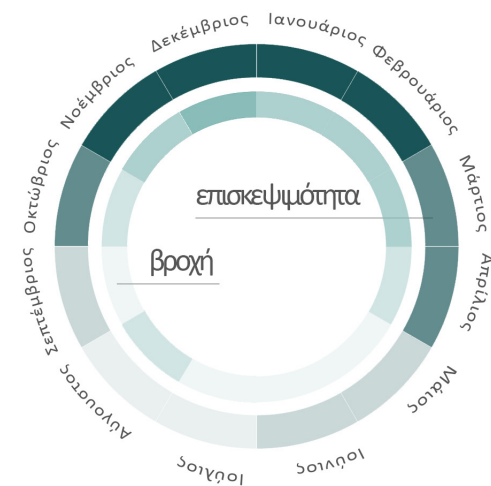
ανάλυση
περιοχής-
κεντρική ιδέα

πρόσβαση στην περιοχή |

ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Η πρόσβαση στην παραλία της Εμπρός Θέρμης, όπου αναβλύζει και το νερό της ιαματικής πηγής, γίνεται αποκλειστικά από το χωματόδρομο ο οποίος συνδέεται με τον κεντρικό δρόμο του Αγίου Φωκά.

Λόγω της κακής κατασκευής του δρόμου, η πρόσβαση είναι δύσκολη καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και σχεδόν αδύνατη όταν ξεκινά η περίοδος των βροχοπτώσεων. Επομένως, η επισκεψιμότητα στην περιοχή περιορίζεται κυρίως στους θερινούς μήνες, κατά τη διάρκεια δηλαδή της τουριστικής περιόδου. Ωστόσο, υπάρχει ένας μικρός αριθμός ντόπιων επισκεπτών κατά τους χειμερινούς μήνες τις ημέρες που οι καιρικές συνθήκες το επιτρέπουν.

επισκεψιμότητα |

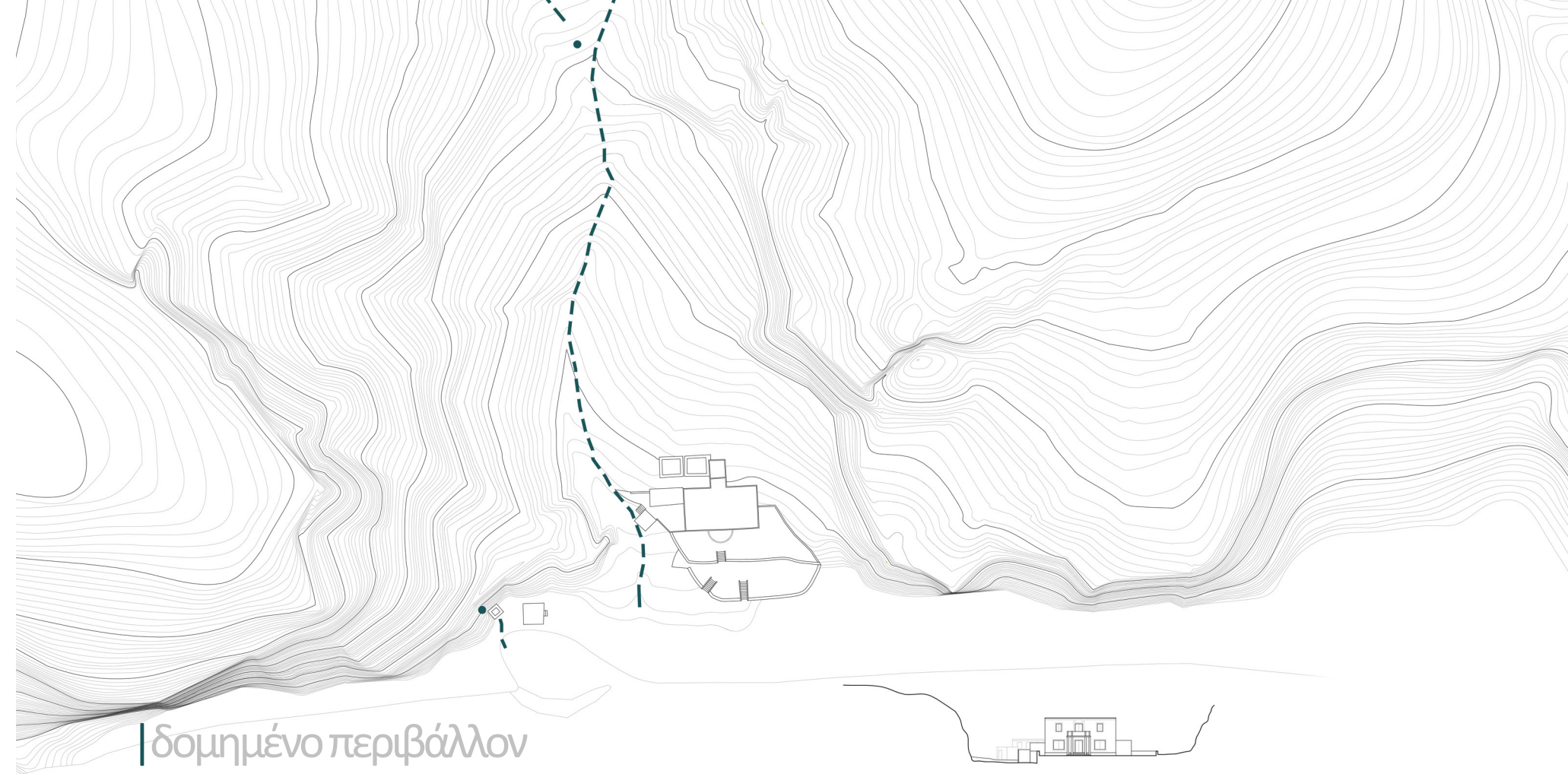
ανακάλυψη της πηγής

τοποθέτηση ξύλινων
καμπίνων κατά τους
θερινούς μήνεςμεταφορά νερών
στα λουτρά
Καλλιθέας Ρόδουκατασκευή διώροφου
κτίσματος 180 τ.μ.-
ιδιοκτησία δήμου Κω
1950πρόταση αξιοποίησης της
ιαματικής πηγής από την
τεχνική υπηρεσία δήμου Κω
1994

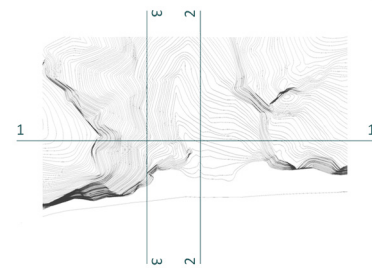
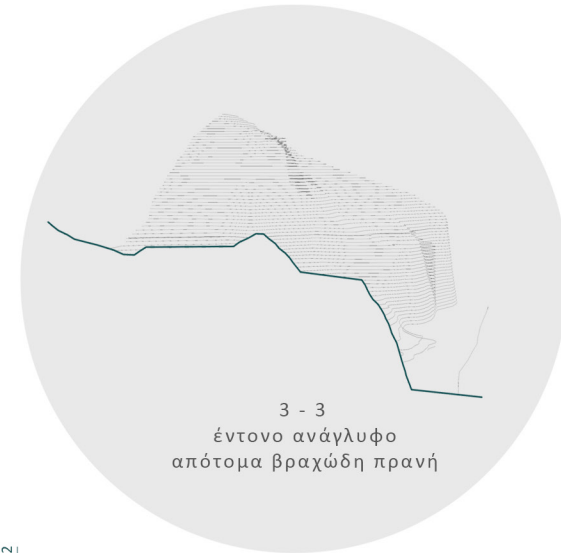
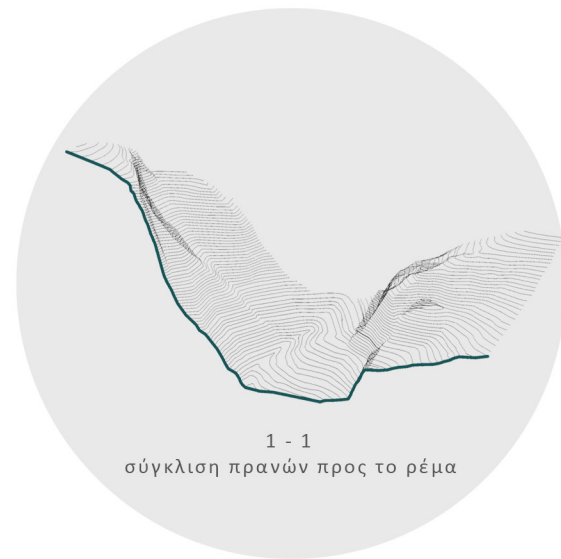
ιταλοκρατία

ελληνική διοίκηση

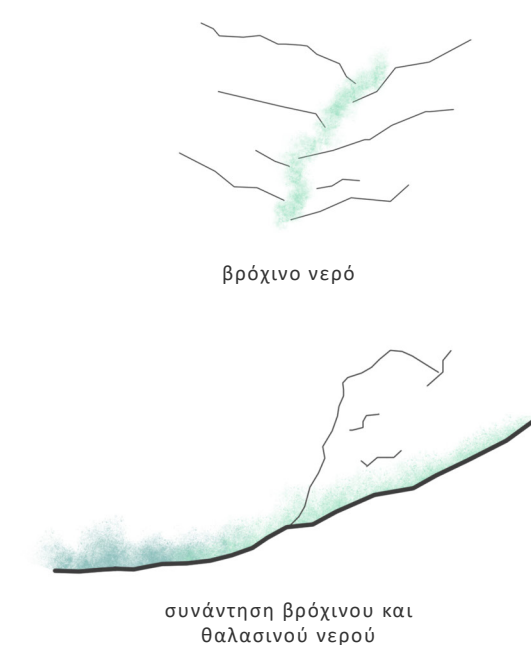
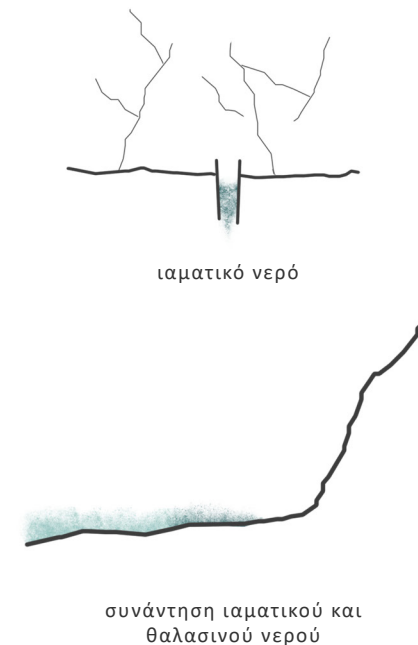
αξιοποίηση της πηγής |

| δομημένο περιβάλλον

ανάγλυφο |

| νερό

ασβεστολιθικά πετρώματα

ηφαιστειοιζηματογενείς
σηματισμοί

Η αναγνώριση και καταγραφή των στοιχείων που συνθέτουν το φυσικό περιβάλλον αποτελεί από τα σημαντικότερα στάδια για το σχεδιασμό της κτιριακής εγκατάστασης.

Όσον αφορά στο ανάγλυφο, οι **έντονες κλίσεις** των πρανών είναι το βασικό στοιχείο, το οποίο προσδίδει μια **επιβλητικότητα** στη μορφή του τοπίου. Οι δύο μεγάλες μάζες βράχων που συγκλίνουν μεταξύ τους αποτελούν και το χαρακτηριστικότερο γνώρισμα της περιοχής. Αποτελεί στοιχείο που προσδίδει μοναδικότητα στο τοπία και δημιουργεί ένα αίσθημα δέους στον επισκέπτη. Το **στοιχείο του νερού** συμπληρώνει το χαρακτήρα του τοπίου, είτε με τη ροή του νερού της βροχής στις πτυχώσεις του ανάγλυφου, είτε μέσω της έντονης αντίθεσης που δημιουργείται με την οριζοντιότητα της θάλασσας.

Τα **αδρά υλικά** του φυσικού περιβάλλοντος προσδίδουν στο τοπίο μια ανομοιογένεια και μια φυσική ανομοιομορφία, ενώ το **νερό** σε συνδυασμό με την πτώση του **φωτός** δημιουργεί ενδιαφέρουσες **αντανakλάσεις**.

υλικότητες και υφές |

μικρά βότσαλα

θαλασσινό νερό

ιαματικό νερό

"Δει δε και των υδάτων
ενθυμέσθαι τας δυνάμιας...
πλείστον γαρ μέρος συμβάλλεται
ες την υγίειαν"
Ιπποκράτης, "Περί Αέρων, Υδάτων,
Τόπων"

1. αδύνατη πρόσβαση επισκεπτών το χειμώνα, σε περίοδο βροχοπτώσεων
2. αδύνατη πρόσβαση σε ηλικιωμένους και σε άτομα με κινητικές δυσκολίες
3. απουσία σύνδεσης με το δίκτυο μονοπατιών

πρόσβάσεις

1. εγκατάλειψη των υφιστάμενων κτιριακών εγκαταστάσεων
2. απουσία εγκαταστάσεων για τις ανάγκες των λουόμενων της παραλίας
3. απουσία εγκαταστάσεων λουτρών για τη δυνατότητα αξιοποίησης της πηγής όλο το χρόνο

φυσικό περιβάλλον

1. εκμετάλλευση του ιδιαίτερου φυσικού τοπίου από ιδιώτες - χαμηλής αισθητικής προσωρινές κατασκευές
2. κτιριακές εγκαταστάσεις που υποβαθμίζουν την εικόνα της περιοχής
3. απουσία αξιοποίησης της ιαματικής ιδιότητας του φυσικού πόρου

εγκαταστάσεις

προβλήματα |

1. λιμενική εξυπηρέτηση
 2. σύνδεση με το δίκτυο οικολογικών διαδρομών μέσω μονοπατιού
- ### πρόσβάσεις

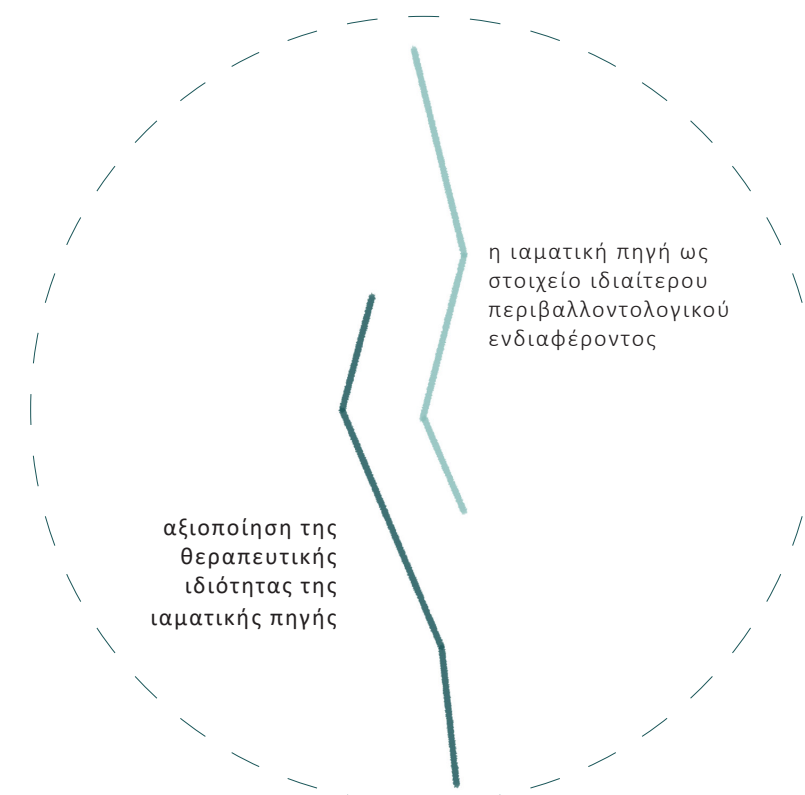
1. αναβάθμιση των υπαίθριων λειτουργιών
2. ανοιχτή πισίνα υδρομαλάξεων με το νερό της πηγής

υπαίθριες λειτουργίες

1. επανακατασκευή του φρέατος ιαματικού νερού
2. εγκαταστάσεις για την εξυπηρέτηση των λουόμενων της παραλίας
3. λουτρικές εγκαταστάσεις με το νερό της πηγής
4. ενημέρωση για το δίκτυο των οικολογικών διαδρομών

κτιριακές εγκαταστάσεις

| στόχοι

α. στόχοι για την ανάπλαση της περιοχής

β. ιδιότητες των ιαματικών νερών

- 1 απόδυση
- 2 λουτροθεραπεία
- 3 αποφόρτιση

γ. στάδια της λουτρικής διαδικασίας

παράγοντες διαμόρφωσης κτιριολογικού

εξωτερική δεξαμενή κολύμβησης	45 m ²
δεξαμενή υδρομαλάξεων	30 m ²
δεξαμενή χλωραού ύδατος	25 m ²
ατομικές δεξαμενές θερμού ύδατος (3)	24 m ²
χαμάμ (2)	15 m ²
σάουνα	15 m ²
ποσιθεραπεία	25 m ²
ομαδική ξεκούραση	50 m ²
ατομική ξεκούραση	24 m ²
ομαδική φυσιοθεραπεία	30 m ²
WC- αποδυτήρια- καταωνιστήρες	50 m ²

λουτρική - θεραπευτική διαδικασία

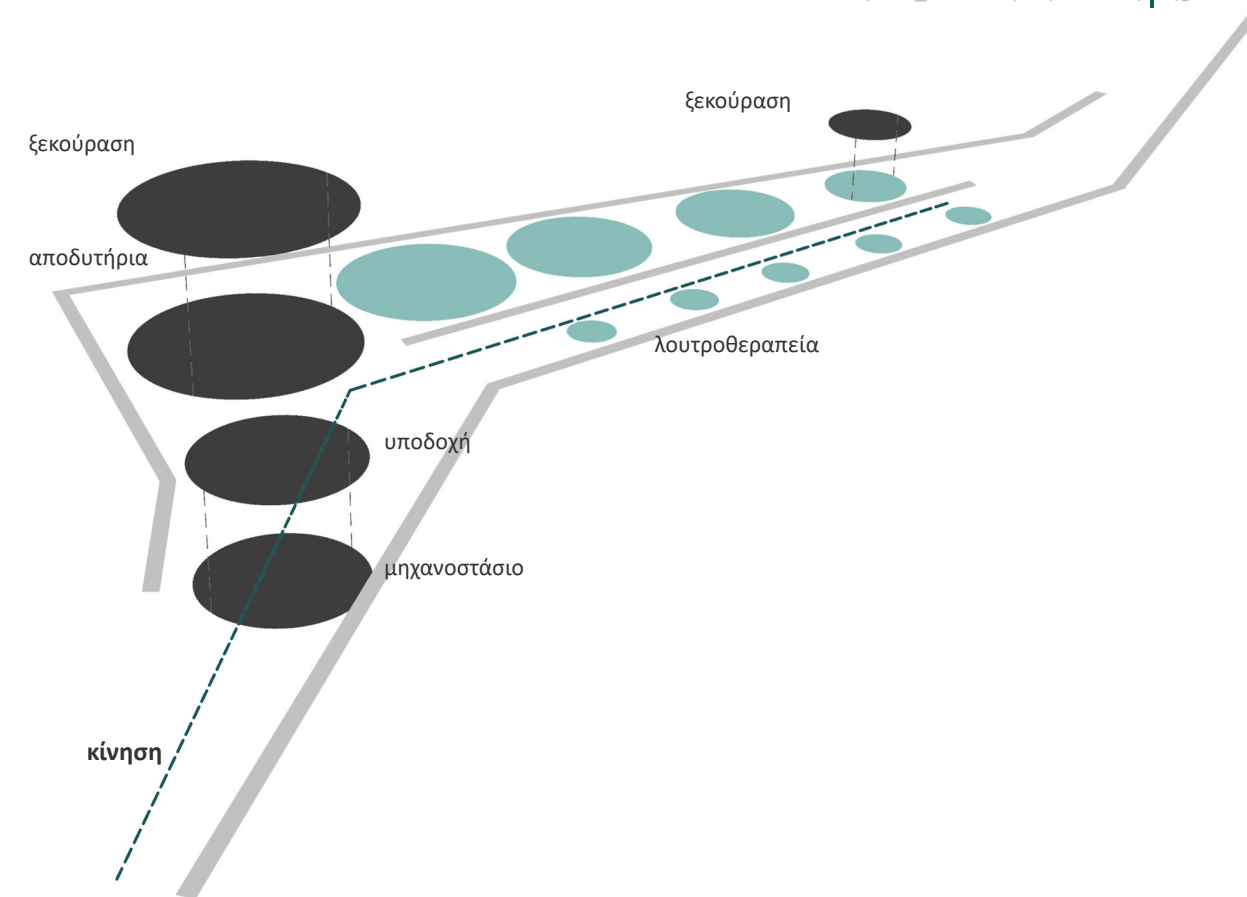
υποδοχή - πληροφορίες	40 m ²
ιατρείο	12 m ²
μηχανοστάσιο	30 m ²
χώρος ηλεκτροπαραγωγικού ζεύγους	12 m ²
εστιατόριο	60 m ²
ενημέρωση για το δίκτυο μονοπατιών	40 m ²
WC- αποδυτήρια- καταωνιστήρες	70 m ²

κτιριολογικό πρόγραμμα

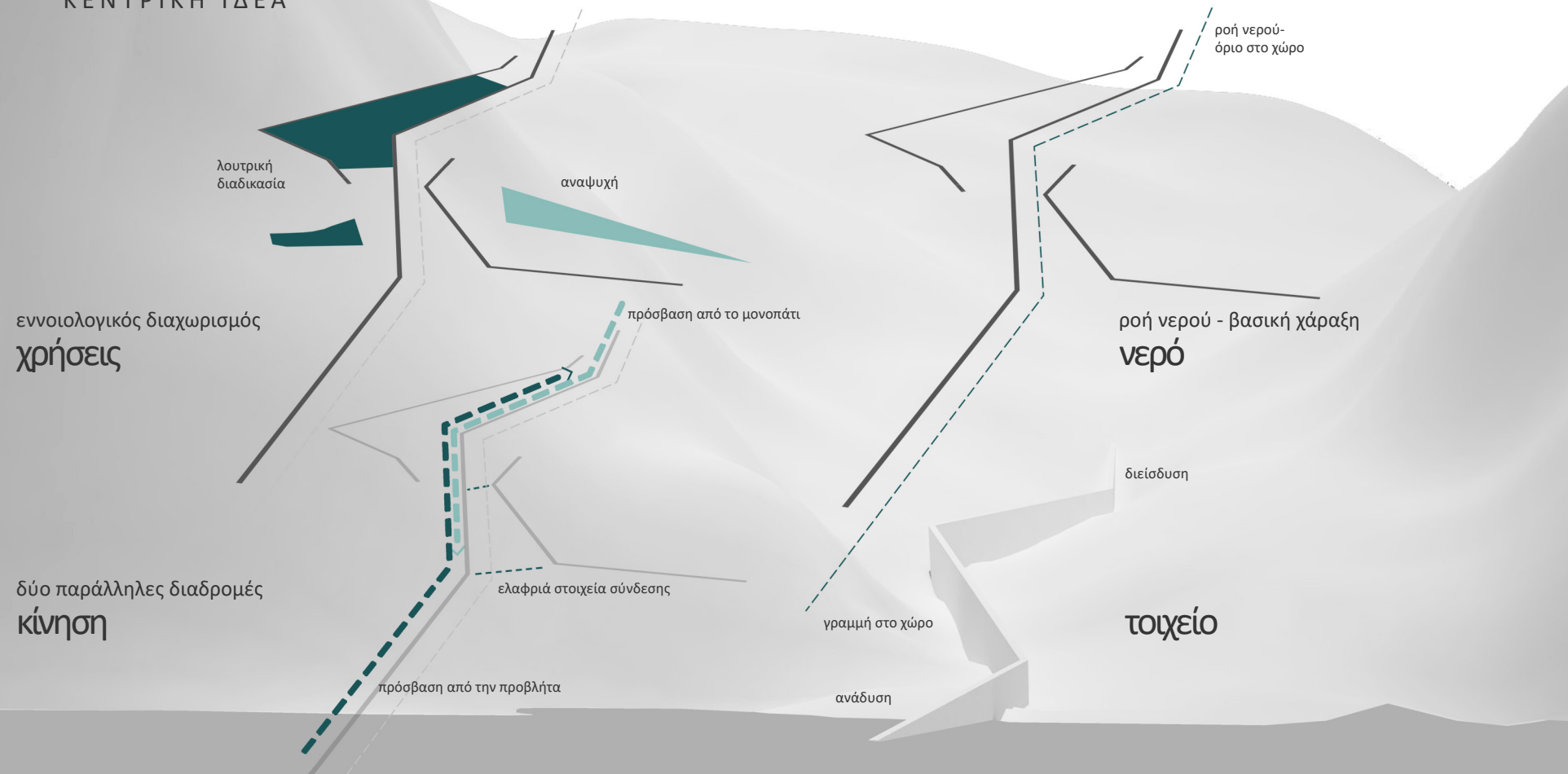
διοικητικές λειτουργίες

μηχανολογικές εγκαταστάσεις

περιβάλλον - αναψυχή

ενότητα β_ ανάλυση περιοχής
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ

Η βασική συνθετική ιδέα προκύπτει από την αποδόμηση των κυριότερων χαρακτηριστικών του τοπίου. **Η βασική χάραξη του κτιρίου προκύπτει από τη ροή του νερού του χειμάρρου** που αναβλύζει στο σημείο σύγκλισης των δύο πρηνών. Πρόθεση είναι να δημιουργηθεί μια χωρική έκφραση παράλληλη στη διαδρομή που χαράσσει το νερό. Η έκφραση αυτή πραγματοποιείται με ένα τοίχειο, το οποίο αναδύεται μέσα από την επιφάνεια της θάλασσας, δημιουργεί ένα γραμμικό στοιχείο στο χώρο και διεισδύει ξανά μέσα στο έδαφος.

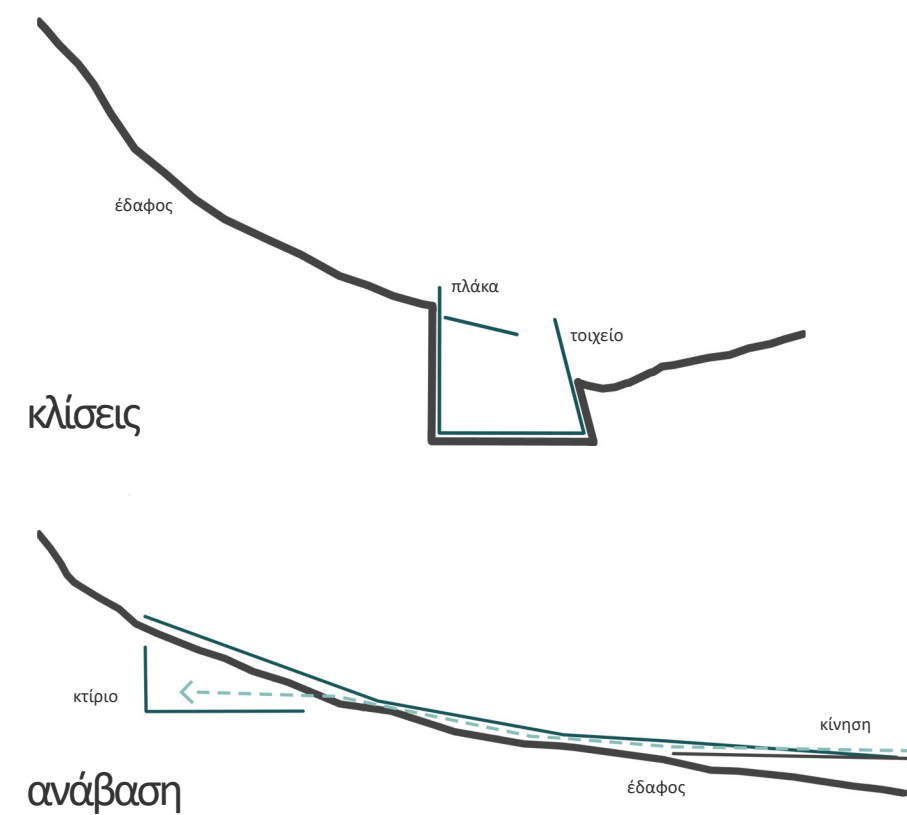
Η βασική χάραξη που δημιουργεί το τοίχειο περιλαμβάνει και τη **βασική κίνηση του κτιριακού συγκροτήματος**. Εξυπηρετεί το σενάριο χρήσης της εγκατάστασης το οποίο προβλέπει μια πρόσβαση από τη θάλασσα, μέσω της προβλήτας και μια πρόσβαση από το μονοπάτι, η οποία συνδέει το κτίριο με το δίκτυο μονοπατιών του όρους Δίκαιος.

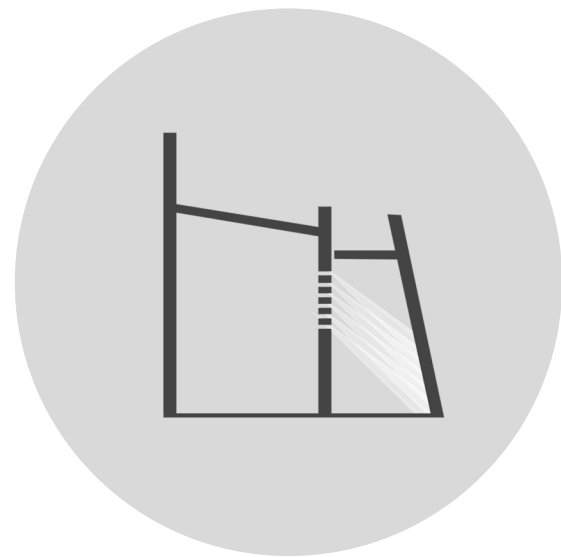
Η ροή του νερού, εκτός από **φυσικό όριο στο χώρο** πρόκειται να λειτουργήσει ως όριο και **εννοιολογικά**, διαχωρίζοντας τις χρήσεις εκατέρωθεν του τοιχείου. Έτσι διαχωρίζονται σχετικά ασύμβατες χρήσεις μεταξύ τους όπως αυτή της λουτρικής διαδικασίας και της αναψυχής.

| συνθετικά εργαλεία

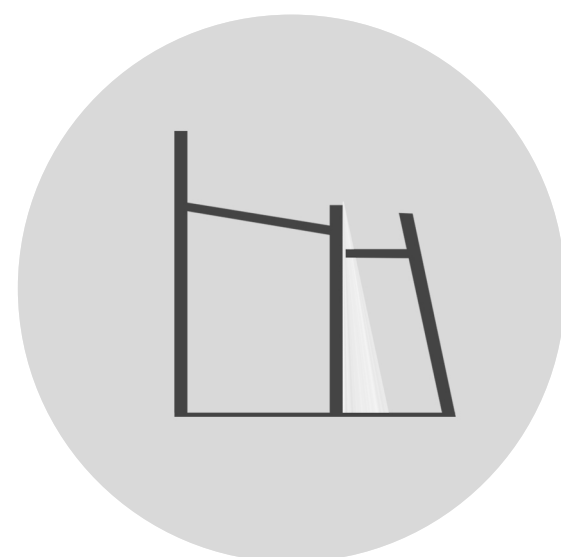
ενότητα β_ ανάλυση περιοχής
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ

47

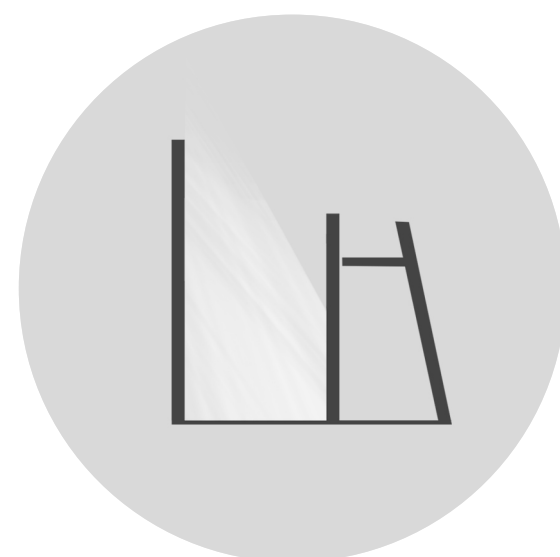

ακτίνες φωτός

φωτεινή σχισμή

πηγή φωτός - αίθριο

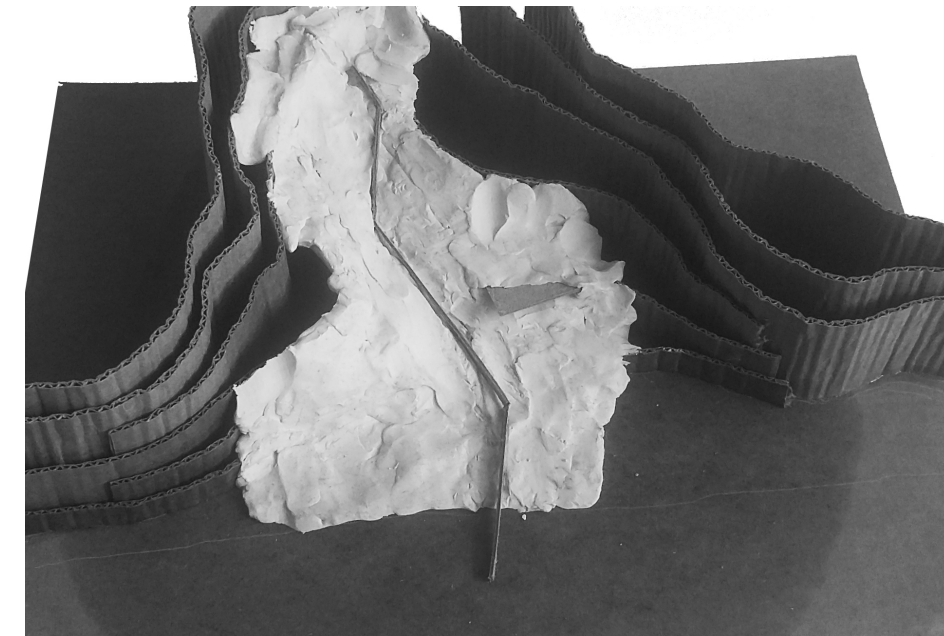
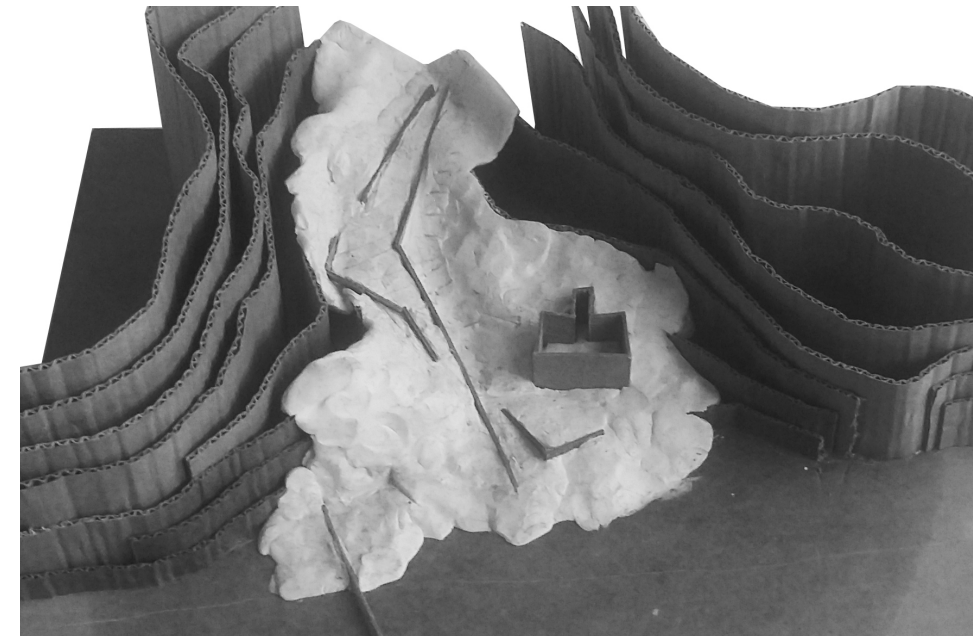
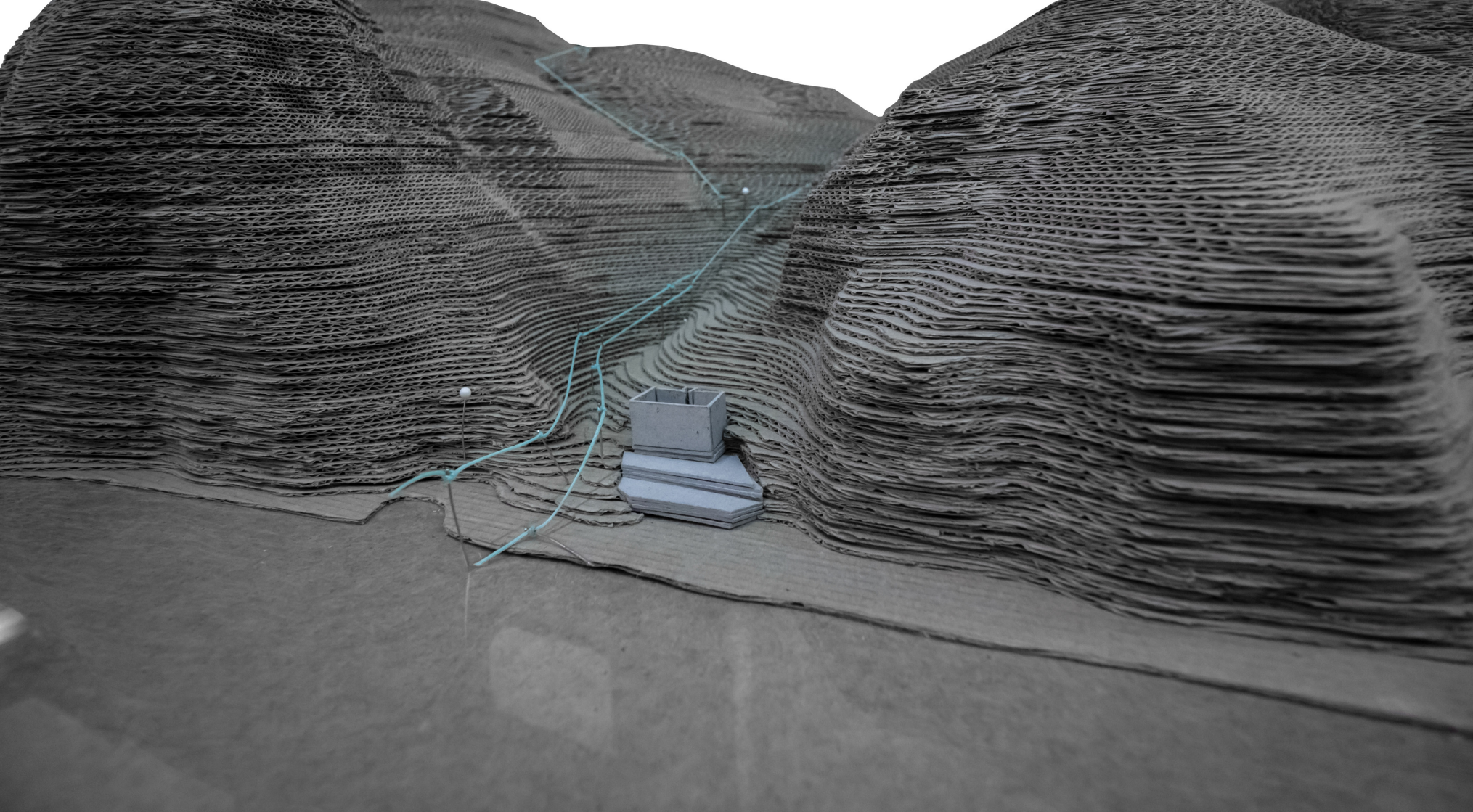
Peter Zumthor, Graubunden, Ελβετία
therme vals

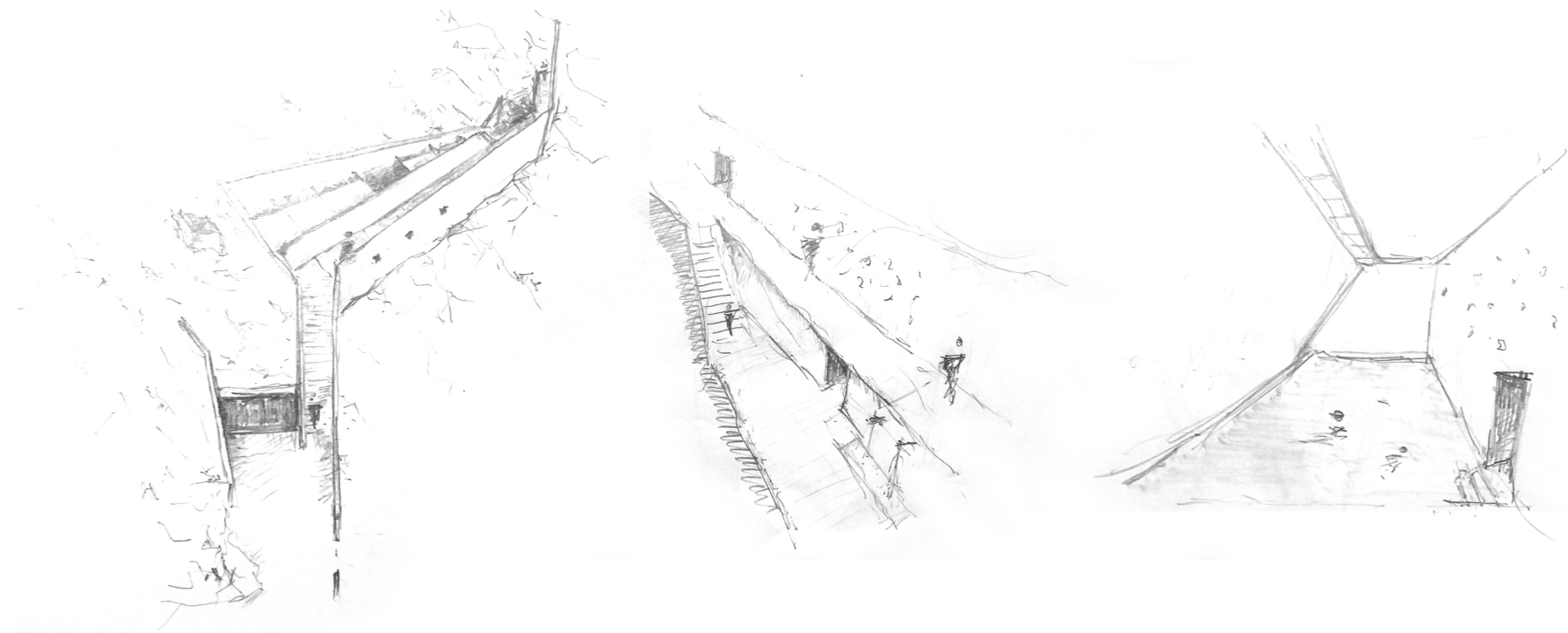

German del Sol, Χιλή
thermas geometricas

περίοδος ιταλικής κυριαρχίας, Ρόδος
καλλιθέα

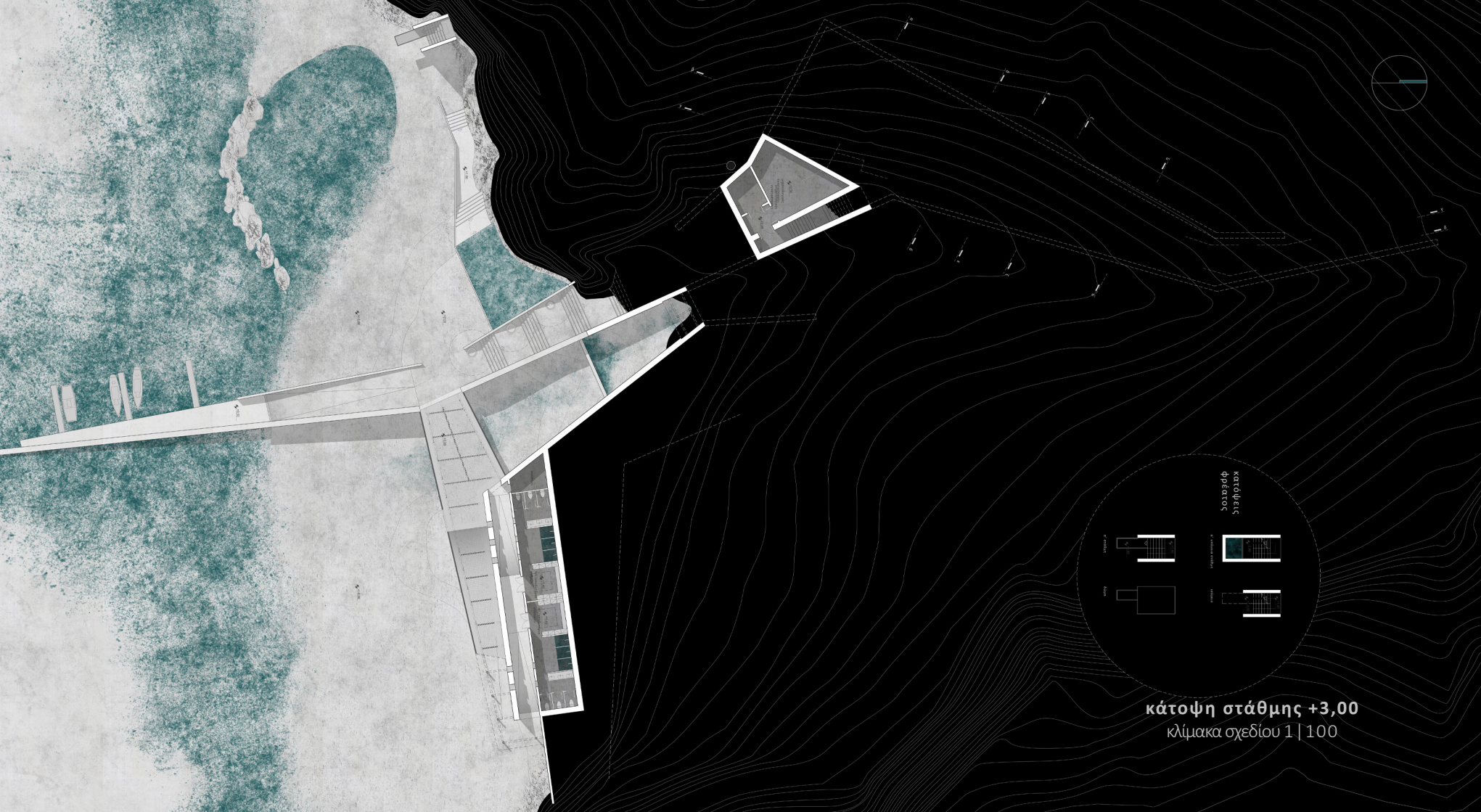
γενιότητα

τελικά
σχέδια/ μακέτα

κάτοψη δώματος
κλίμακα σχεδίου 1/200

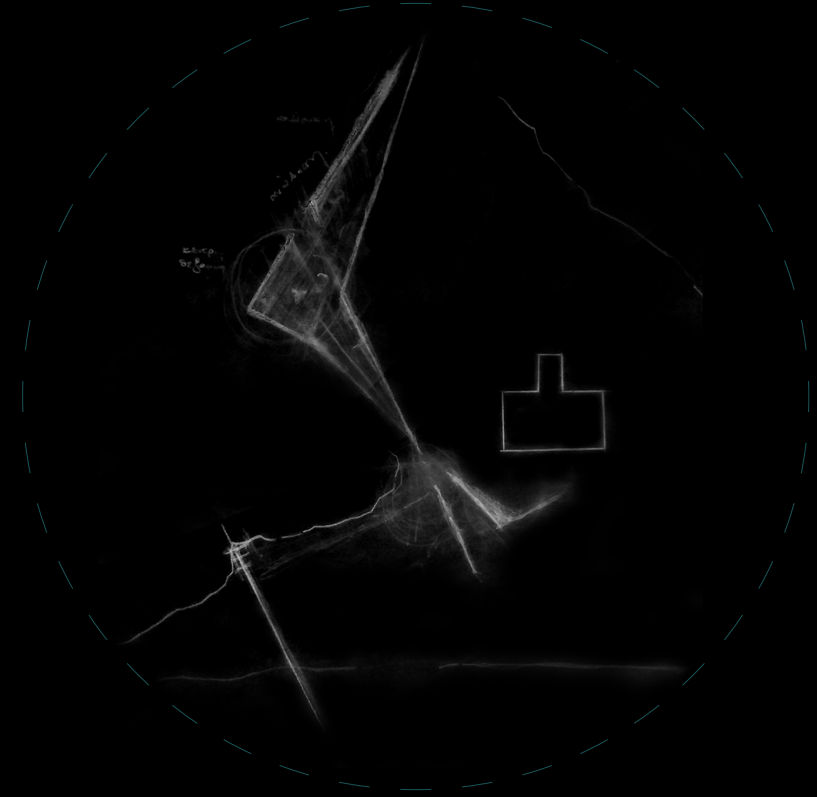

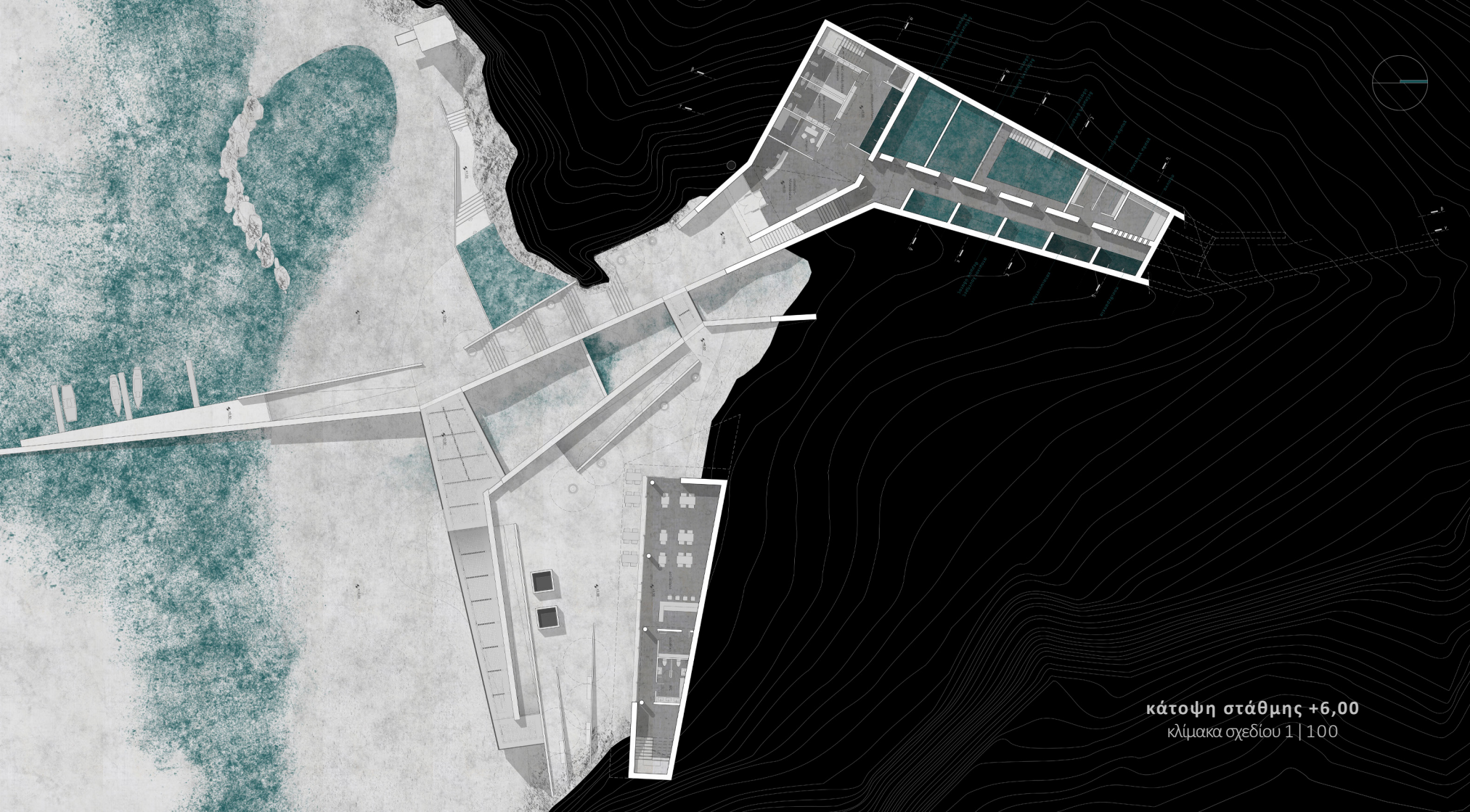
κάτοψη στάθμης +3,00
κλίμακα σχεδίου 1 | 100

Οι λειτουργίες του κτιριακού συγκροτήματος οργανώνονται εκατέρωθεν ενός βασικού μπετονένιου τοιχείου. Οι λειτουργίες που ανταποκρίνονται στη λουτρική διαδικασία χωροθετούνται στο κτίριο που βρίσκεται στην δυτική πλευρά του συγκροτήματος, δημιουργώντας έτσι μια χωρική ενότητα λουτροθεραπείας σε συνδυασμό με την υπάρχουσα βραχοπισίνα και την προτεινόμενη υπαίθρια πισίνα.

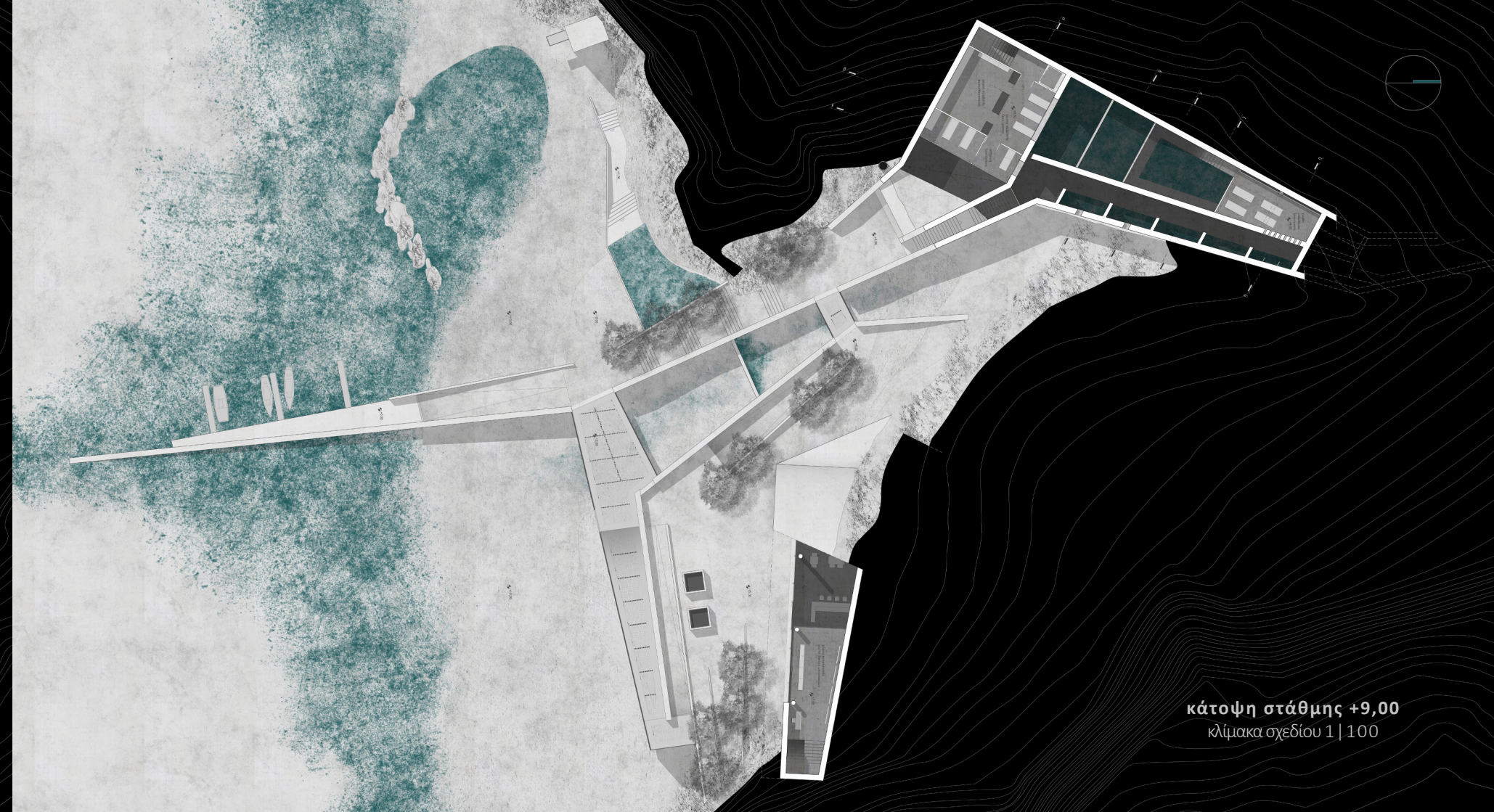
Οι δευτερεύουσες- συμπληρωματικές λειτουργίες χωροθετούνται υπόσκαφα κατά την είσοδο στο κτίριο. Οι βασικοί χώροι των λουτήρων εντοπίζονται στο βασικό τμήμα του κτιριακού όγκου όπου διαδέχονται ο ένας τον άλλον κατά μήκος μιας γραμμικής πορείας. Η γραμμική πορεία εντός του κτιρίου είναι ανάλογη της βασικής υπαίθριας διαδρομής που διασχίζει το κτίριο, συνδέοντας τον ορεινό όγκο με τη θάλασσα.

Στην ανατολική πλευρά του κτιριακού συγκροτήματος εντοπίζονται οι λειτουργίες τουρισμού - αναψυχής. Υπόσκαφα οργανώνονται WC και αποδυτήρια για τους λουόμενους της παραλίας. Ένα άνοιγμα προς το νότο και τη θάλασσα ορίζει το χώρο του εστιατορίου και ένα μικρό ενημερωτικό κέντρο σχετικά με το δίκτυο των μονοπατιών.

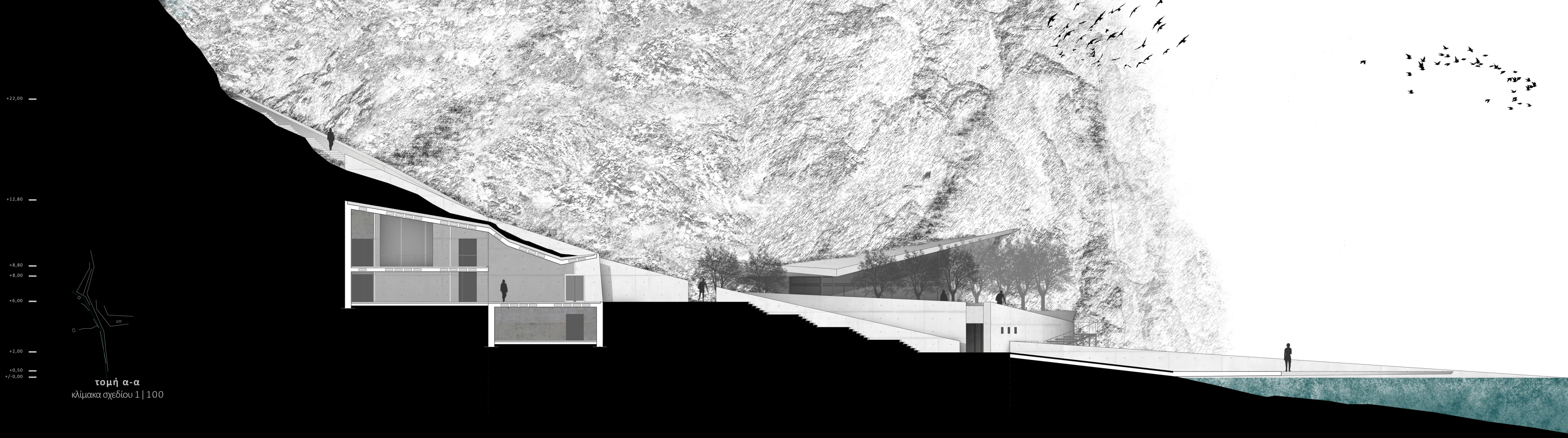
κάτοψη στάθμης +6,00
κλίμακα σχεδίου 1 | 100

κάτοψη στάθμης +9,00
κλίμακα σχεδίου 1 | 100

νότια όψη
κλίμακα σχεδίου 1 | 100

+22,00

+12,80

+8,80

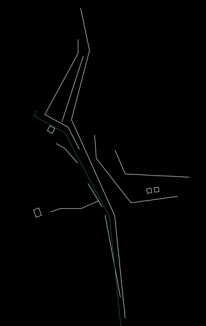
+8,00

+6,00

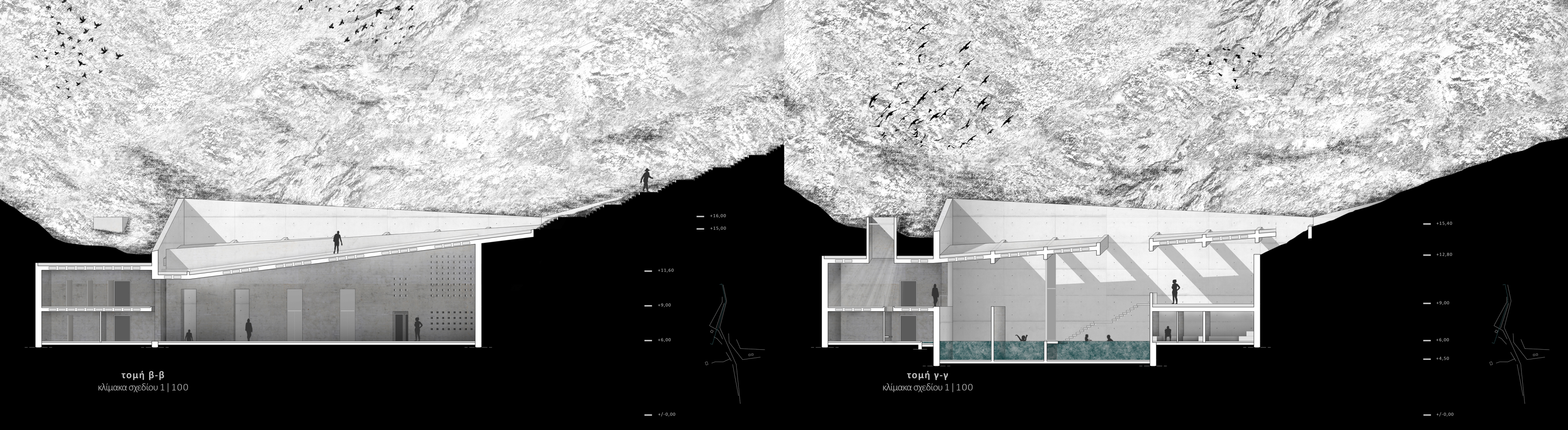
+2,00

+0,50

+/-0,00

τομή α-α
κλίμακα σχεδίου 1 | 100

τομή β-β
κλίμακα σχεδίου 1 | 100

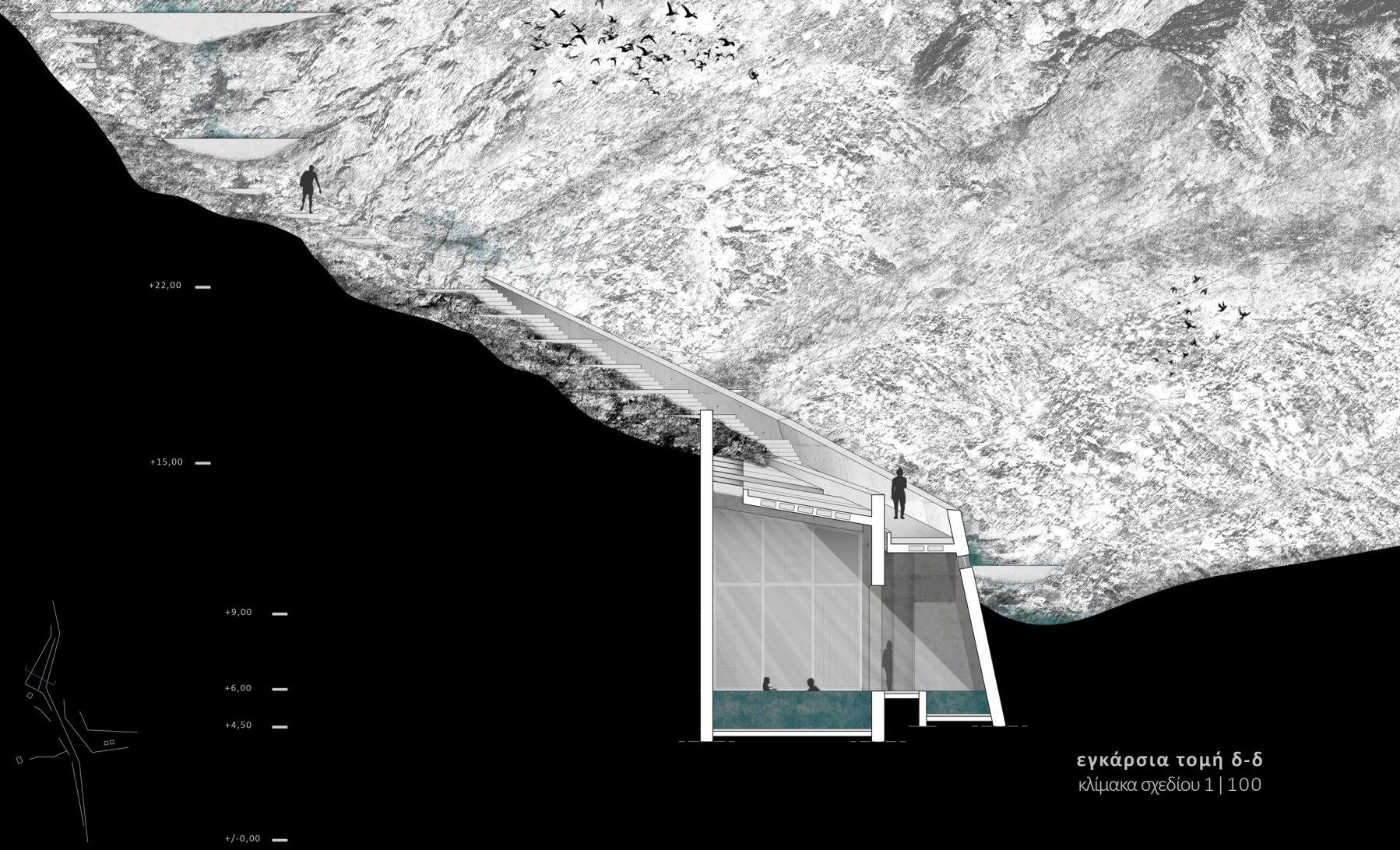
+16,00
+15,00
+11,60
+9,00
+6,00
+/-0,00

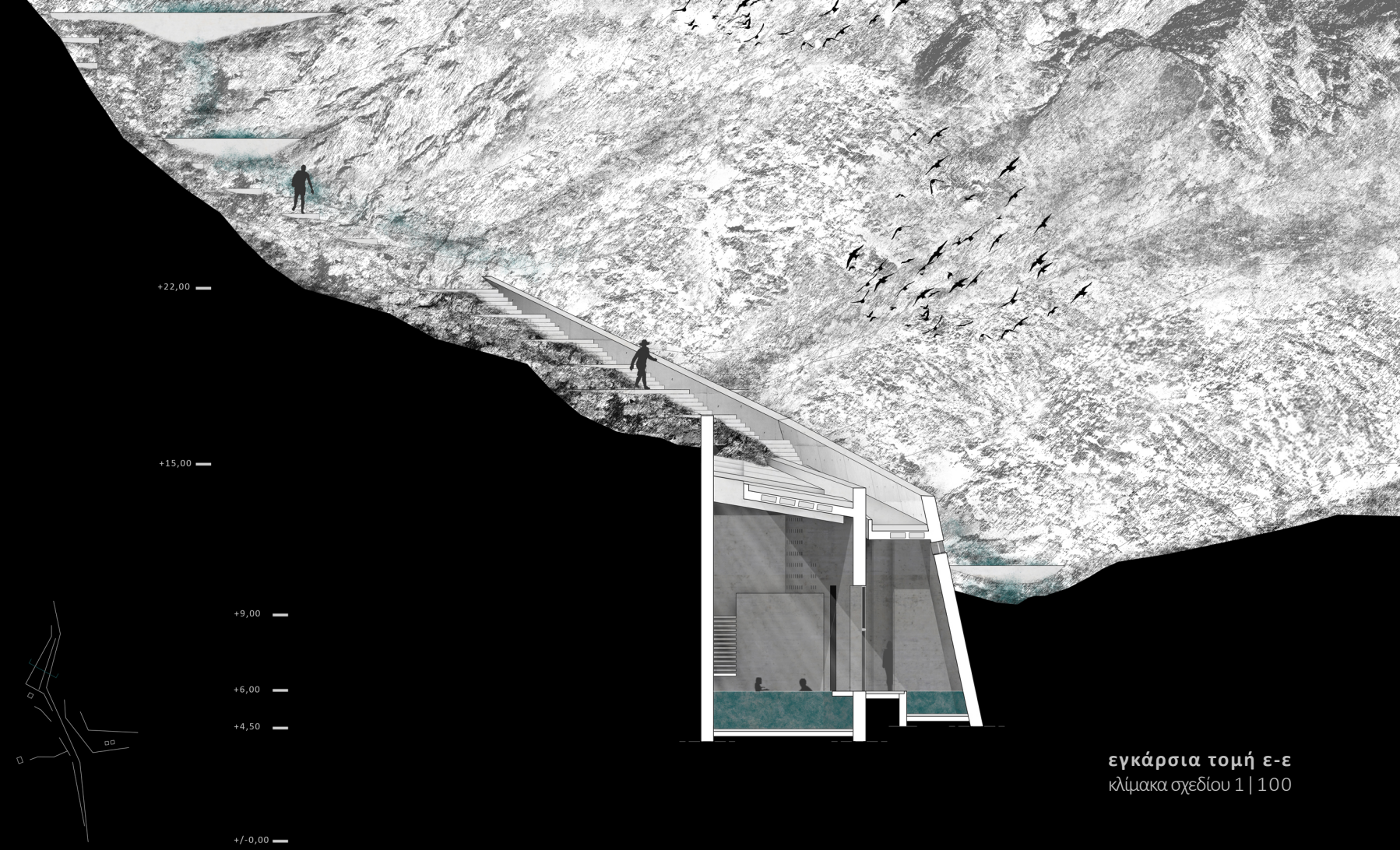
τομή γ-γ
κλίμακα σχεδίου 1 | 100

+15,40
+12,80
+9,00
+6,00
+4,50
+/-0,00

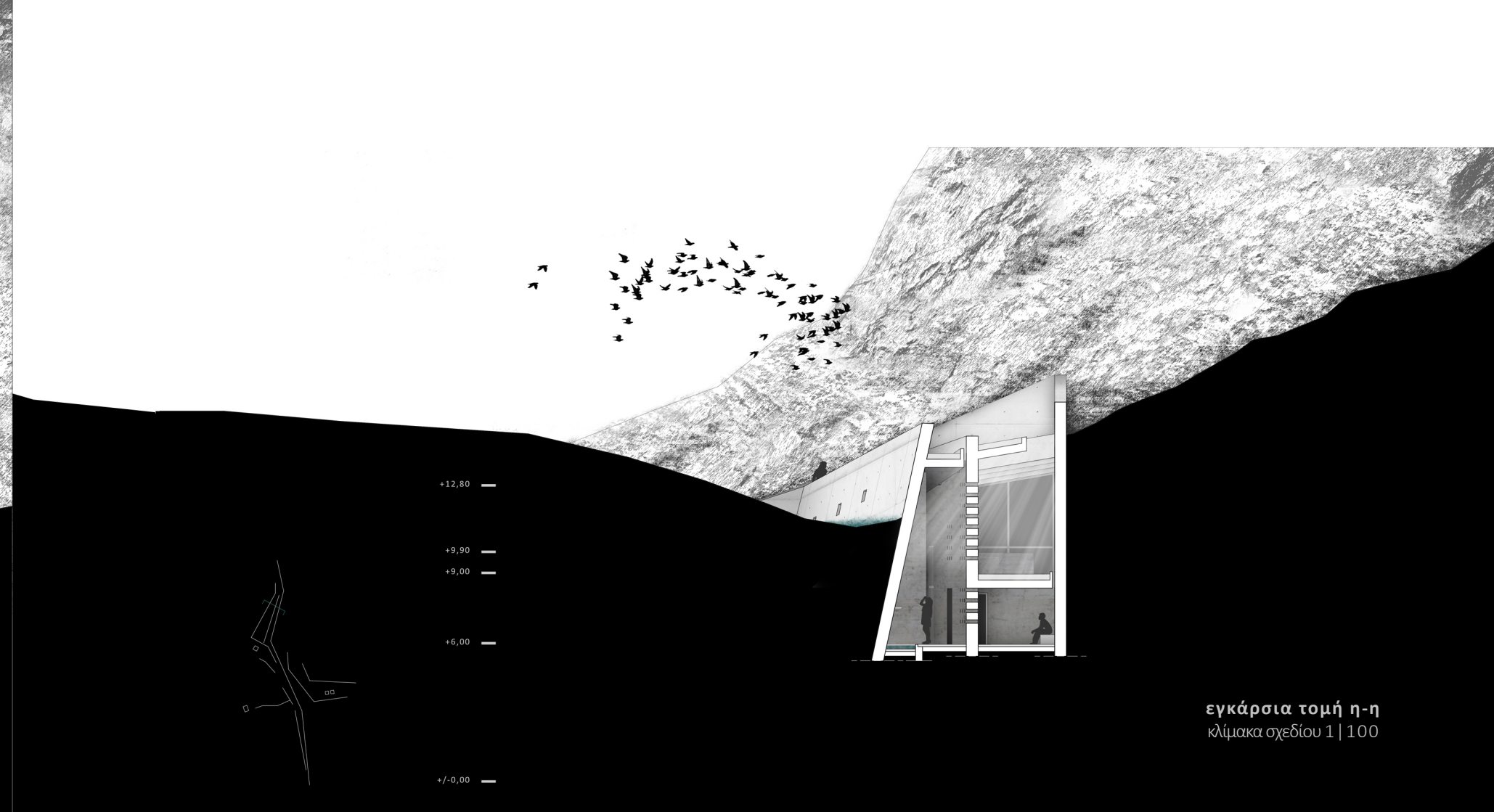
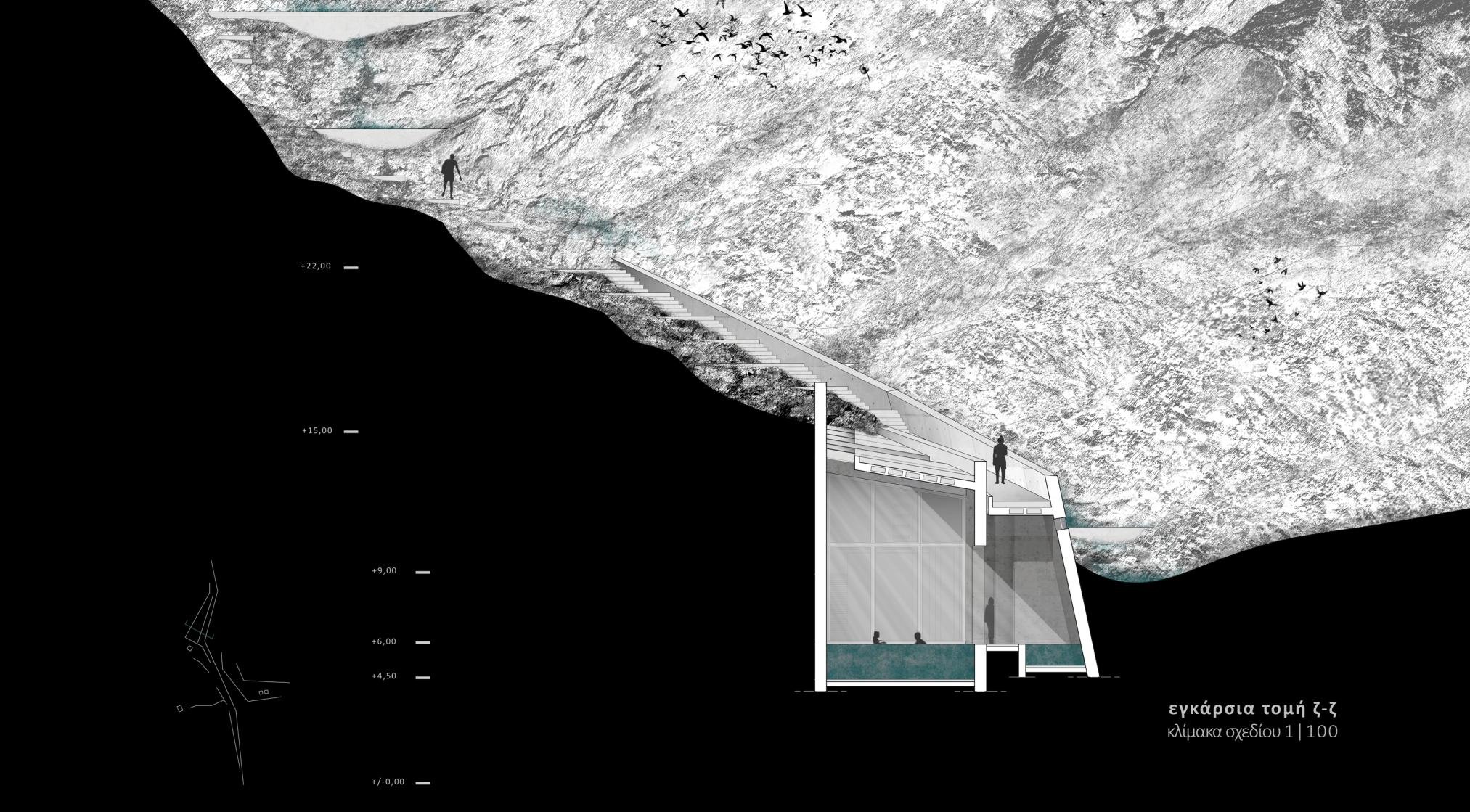

εγκάρσια τομή δ-δ
κλίμακα σχεδίου 1 | 100

εγκάρσια τομή ε-ε
κλίμακα σχεδίου 1 | 100

| απεικονίσεις εσωτερικού

| μακέτα κλίμακας 1 | 100

βιβλιογραφία

βιβλιογραφία

| ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ, ΛΟΥΛΑΚΑΚΗ ΠΕΠΗ, ΜΠΑΡΜΠΙΚΑΣ ΗΛΙΑΣ, ΣΧΟΙΝΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ, ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, “Τα λουτρά της Ελλάδας”, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2001

| ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΒΑΣΙΛΗΣ, “Ιστορία της νήσου Κω. Αρχαία-Μεσαιωνική-Νεότερη”, εκδ. δήμου Κω, 1990

| ZUMTHOR PETER, “Therme Vals”, Scheidegger & Spiess, Zurich, 2007

αρθρογραφία

| ΤΖΑΝΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, “ΚΩΣ”, Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Αιγαίου, Νοέμβριος 2006

| “ΕΛΛΑΣ με αριθμούς”, Ελληνική Στατιστική Αρχή, Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2015

| ΠΑΠΑΕΥΤΥΧΙΟΥ ΙΟΥΛΙΑ, “Έργα διαχείρισης των υδατικών πόρων στην Κω”, Τα Κωκά, Τόμος Θ

| ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΒΑΣΙΛΗΣ, “Οι ιαματικές πηγές της Κω”, Τα Κωκά, Τόμος Ζ

τεχνική υπηρεσία δήμου κω

| Ανάδειξη- Αξιοποίηση ιαματικών πηγών Αγίου Φωκά

| Ιαματικά λουτρά Αγίου Φωκά

| Ιαματικά λουτρά Αγίου Φωκά - Τμήμα πολεοδομικών εφαρμογών

| Ειδική Τεχνικογεωλογική Μελέτη στην περιοχή Εμπρός Θέρμη Δήμου Κω

διαδίκτυο

| www.kos.gov.gr

| www.dikaiosnet.gr

| www.thermalsprings.gr

